

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Katedra rozvojových studií

Barbora Kunčíková

**ČESKÁ ROZVOJOVÁ POMOC
V AFGHÁNISTÁNU (2001 – 2011)**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2012

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora Kuncíková**
Osobní číslo: **R09810**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Česká rozvojová pomoc v Afghánistánu (2001 – 2011)**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í

Cílem bakalářské práce je komplexní charakteristika české rozvojové pomoci Afghánistánu. Autorka přiblíží její cíle, organizaci, odvětvovou a regionální strukturu a zhodnotí její přínos pro cílové komunity v kontextu rozvojové pomoci ostatních donorů, zejména EU. Zvláštní pozornost bude věnována generovým souvislostem rozvojové spolupráce.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **10 – 15 tisíc slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odporné literatury: **viz příloha**

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2011**
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. Dubna 2012**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, Csc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 20. Dubna 2011

ANOTACE:

Tato bakalářská práce se zabývá hodnocením české zahraniční rozvojové spolupráce v Afghánistánu. V první části je pozornost zaměřena na historii politického vývoje, náboženství, národnostní složení a socioekonomickou situaci v Afghánistánu. Stěžejním tématem mé bakalářské práce je pak komplexní charakteristika české rozvojové pomoci v Afghánistánu: cíle české rozvojové pomoci, vládní a nevládní rozvojová pomoc, provinční rekonstrukční tým a zhodnocení jejího přínosu pro cílové komunity v kontextu rozvojové pomoci ostatních donorů.

ANNOTATION:

This bachelor dissertation is concerned with evaluation of the Czech development cooperation in Afghanistan. In the first part the work is focused on historical development of the political situation, religion, national groups and presents socioeconomic situation in Afghanistan. The main topic of my bachelor thesis is complex characteristic of the Czech development aid in Afghanistan: the main goals of the Czech development aid, governmental and non-governmental development assistance, Czech Provincial Reconstruction Team and assess its contribution to the target communities in the context of development assistance to other donors.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Afghánistán, oficiální rozvojová pomoc, česká rozvojová spolupráce, nevládní organizace, český rekonstrukční tým

KEY WORDS:

Afghanistan, Official development aid, Czech development cooperation, non-governmental organization, Czech Provincial Reconstruction Team

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím
uvedených pramenů a literatury.

.....

Olomouc 30. července 2012

Barbora Kunčíková

Zde bych chtěla poděkovat vedoucímu mé práce RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky.

Obsah

ÚVOD	9
1 DEFINICE ZAHRANIČNÍ POMOCI.....	10
1.1. ROZVOJOVÁ POMOC	10
1.2. HUMANITÁRNÍ POMOC	11
1.3. DĚLENÍ ZAHRANIČNÍ POMOCI	12
2 AFGHÁNISTÁN	13
2.1. AFGHÁNISTÁN - HISTORIE	15
2.2. TÁLIBÁN.....	20
2.3. NÁBOŽENSTVÍ A NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ AFGHÁNISTÁNU.....	22
2.3.1. <i>Paštuni - Patháni</i>	24
2.3.2. <i>Tádžici</i>	25
2.3.3. <i>Hazárové</i>	26
2.4. JAZYKY AFGHÁNISTÁNU	26
3 PROBLÉMOVÉ OBLASTI AFGHÁNISTÁNU	28
3.1. SOCIOEKONOMICKÁ SITUACE V AFGHÁNISTÁNU.....	29
3.1.1. <i>Obyvatelstvo</i>	30
3.1.2. <i>Migrace</i>	30
3.1.3. <i>Průmysl</i>	32
3.1.4. <i>Zemědělství</i>	32
3.1.5. <i>Životní úroveň</i>	33
3.1.6. <i>Problematika ženských práv</i>	34
4 PRIORITYNÍ OBLASTI ZAHRANIČNÍ POMOCI V AFGHÁNISTÁNU.....	36
5 ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÁ POMOC	39
5.1. OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ POMOC (ODA).....	41
5.1.1. <i>ODA Afghánistánu</i>	43
6 OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ POMOC ČR	46

6. 1.	MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR.....	48
6. 2.	NEVLÁDNÍ ORGANIZACE.....	50
6. 3.	ČESKÉ NEVLÁDNÍ ORGANIZACE V AFGHÁNISTÁNU.....	53
6. 3. 1.	<i>Člověk v tísní</i>	53
6. 3. 2.	<i>Berkat</i>	57
6. 3. 3.	<i>ADRA</i>	57
6. 3. 4.	<i>VARA</i>	58
6. 3. 5.	<i>Česká katolická charita</i>	58
7	ČESKÁ VOJENSKÁ POMOC V AFGHÁNISTÁNU	60
7. 1.	OPERACE TRVALÁ SVOBODA.....	60
7. 2.	OPERACE ISAF	60
7. 2. 1.	<i>Vojenské mise ISAF Kábul</i>	61
7. 2. 2.	<i>Mise ISAF HELI UNIT Paktika</i>	62
7. 2. 3.	<i>Mise pozorovatelů</i>	63
7. 3.	PROVINCIE LOGÁR	63
7. 4.	ČESKÝ PROVINČNÍ REKONSTRUKČNÍ TÝM V AFGHÁNISTÁNU.....	65
8	BUDOUCÍ VÝVOJ V AFGHÁNISTÁNU.....	69
	ZÁVĚR.....	70
	SOUPIS POUŽITÉ KNIŽNÍ LITERATURY A ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ.....	72
	KNIŽNÍ ZDROJE.....	72
	ELEKTRONICKÉ ZDROJE	73
	PŘÍLOHY	80
	SEZNAM TABULEK	98
	SEZNAM VYOBRAZENÍ.....	99

ÚVOD:

Cílem mé bakalářské práce je přiblížit českou zahraniční pomoc a podat souhrnné informace o charakteru české pomoci Afghánistánu v letech 2001 - 2011. V první kapitole práce vymezím pojmy a formy zahraniční pomoci, se kterými budu dále pracovat. Druhá kapitola má za úkol přiblížit situaci v Afghánistánu a jeho největší problémové oblasti, které byly definované na konferenci v Londýně v roce 2006. V dalších kapitolách, které budou pojednávat o české humanitární a rozvojové pomoci, pak popíši základní formy a objemy české zahraniční pomoci Afghánistánu.

Velmi důležitou roli na rekonstrukci Afghánistánu mají také české neziskové organizace. Blíže proto představím české nevládní neziskové organizace, které se svými projekty podílí na obnově Afghánistánu. Projekty hlavních českých neziskových organizací jsou podrobněji popsány v příloze Programy českých nevládních organizací v Afghánistánu, jež je součástí mé práce. Dále se ve své bakalářské práci podrobněji zabývám i českým provinčním rekonstrukčním týmem a provincií Logár, kde český expertní tým působí.

Zpracování mé bakalářské práce bylo založeno na několika různých metodách. Prvotní metodou pro získání informací a přehledu o daném tématu bylo studium odborné literatury a dostupných pramenů pojednávajících o afghánském území a rozvojové spolupráci. Vzhledem k absenci dostatečného množství tištěných publikací o zkoumané problematice bylo čerpáno především z internetových zdrojů, použity však byly i knižní publikace.

1 DEFINICE ZAHRANIČNÍ POMOCI:

Rozvoj je změna vedoucí ke zlepšování kvality života. Zahrnuje sociální, ekonomickou, kulturní, politickou a environmentální dimenzi. V dnešním chápání rozvoje má tento pojem často dvě hlavní dimenze. V konceptu tzv. lidského rozvoje stojí v centru zájmu potřeby jednotlivců. Kromě něj je dobře znám také koncept dlouhodobě udržitelného rozvoje, který se dostal do popředí zájmu v souvislosti s obavami o životní prostředí. I když se oba tyto koncepty do značné míry prolínají, v kontextu rozvojových, především nejméně rozvinutých zemí stojí v popředí často spíše lidský rozvoj: lidé, kteří ani nemohou uspokojovat svoje každodenní potřeby jako například přísun dostatečného množství potravin, sotva mohou brát ohledy na dlouhodobé zájmy spojené s ochranou životního prostředí.¹

1. 1. ROZVOJOVÁ POMOC:

Rozvojová pomoc resp. spolupráce vznikla po druhé světové válce, jako výraz modernější formy humanitární tradice, symbolizující obecnější a širěji pojatý lidský rozvoj a partnerský postoj zúčastněných stran.

Definic pro zahraniční rozvojové pomoci existuje mnoho. Rozvojová pomoc má dlouhodobý charakter a má za cíl komplexní zlepšení podmínek v dané zemi. V mé bakalářské práci uvádím definici oficiální rozvojové pomoci (ODA), jež byla definována Výborem pro rozvojovou pomoc při OECD: Oficiální rozvojová pomoc je definována jako soubor transferů do rozvojových zemí a multilaterálních institucí, které jsou poskytovány oficiálními místy, jako jsou vlády států či místní vlády, nebo jejich výkonnými orgány. Poskytovaná pomoc musí být koncesionální (nemá komerční charakter) a musí obsahovat grantovou složku, která tvoří minimálně 25%.²

V dokumentu *Zásady zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS)* po vstupu ČR do EU, jež byl schválen v roce 2004, je zahraniční rozvojová spolupráce v širším smyslu definovaná jako ucelená vládní politika vůči partnerským rozvojovým a transformujícím se zemím, v užším smyslu ZRS představuje pomoc českého státu vyjádřenou transferem financí, materiálu,

¹*Rozvojová spolupráce* [online]. c2007. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-08]. Dostupné z WWW <http://www.rozvojovka.cz/download/skripta_rozvojovka_student.pdf>.

² Halaxa P.: *Zahraníční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí* [online]. c1996. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-10]. Dostupné z WWW <<http://prg.xf.cz/kniha/kap4.htm>>.

expertní či technické pomoci za účelem dlouhodobého udržitelného rozvoje partnerských zemí.³

Tedy cílem zahraniční rozvojové spolupráce je přispět k odstraňování chudoby, k ekonomickému a sociálnímu rozvoji, k ochraně životního prostředí, jakož i k podpoře demokracie a dodržování lidských práv. Rozvojovou pomoc můžeme vidět také jako jeden z prostředků, kterými lze předcházet světové nestabilitě a konfliktům. Na rozdíl od humanitární pomoci je tedy rozvojová spolupráce souborem dlouhodobých opatření v široké řadě sektorů a oblastí.⁴

1. 2. HUMANITÁRNÍ POMOC:

Humanitární pomoc je na druhou stranu obvykle krátkodobá. Reaguje na momentální události a je poskytována jen po dobu, dokud postižená země či oblast není schopna z větší části fungovat samostatně. Mezi tyto události patří přírodní katastrofy, válečné konflikty a ekonomické či politické krize.⁵ Humanitární pomoc by měla vycházet z aktuálních potřeb příjemce a jejím primárním cílem je zamezit ztrátám na životech. Humanitární pomoc dále řeší otázky zdraví, přístřeší, přísunu potravin, zajištění základní hygieny, krizové psychologické pomoci, péče o děti a provizorní obnovy školství. Programy humanitární pomoci a obnovy často za účelem rychlé pomoci používají co nejjednodušších, často dočasných a provizorních řešení⁶

Česká republika poskytuje humanitární pomoc do zahraničí podle naléhavosti situace a potřeb postiženého státu, podle možností ekonomiky, disponibilních zdrojů státního rozpočtu,

³ *Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do EU* [online]. c2004. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-08]. Dostupné z WWW<http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/66E45F679EF975CAC12571B6006EB537>.

⁴ *Rozvojová spolupráce* [online]. c2007. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-08]. Dostupné z WWW<http://www.rozvojovka.cz/download/skripta_rozvojovka_student.pdf>.

⁵ *Humanitární pomoc obecně* [online]. c2004. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-06-16]. Dostupné z WWW <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/index.html>.

⁶ *Sektor humanitární pomoci a obnova* [online]. c2006. Aktualizováno 2012, [cit. 2012-06-10]. Dostupné z WWW <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=261>>.

v souladu se zásadami a rezolucemi mezinárodního společenství a s vlastními prioritami a zájmy.⁷

1. 3. DĚLENÍ ZAHRANIČNÍ POMOCI:

Podle účelu zahraniční pomoc nejčastěji dělíme na humanitární a rozvojovou pomoc, jež jsou definovány výše. Mezi hlavní formy zahraniční pomoci řadíme i pomoc vojenskou. Dále lze zahraniční pomoc rozdělit na vládní a nevládní. Vládní pomoc je poskytována ze státního rozpočtu. Nevládní pomoc je poskytována nevládními organizacemi, fondy, dárci, filantropy či nadacemi. Čím dál častěji se také vyskytuje kombinace obou těchto forem, kdy vláda poskytne finanční prostředky na realizaci projektu nevládní organizace.⁸

Podle způsobu finančního krytí můžeme pomoc dělit na pomoc ve formě grantu (nenávratné dotace) a pomoc ve formě půjčky. Poslední členění je rozdělení zahraniční pomoci na pomoc bilaterální a multilaterální. Při bilaterální pomoci je pomoc poskytována dárcovskou vládou přímo do země, která ji má obdržet. Mezi bilaterální (dvoustrannou) zahraniční spoluprací lze zařadit především programy spolupráce s prioritními zeměmi, humanitární pomoc, pomoc uprchlíkům či projekty na posílení veřejné informovanosti v ČR.⁹

Multilaterální pomoc je realizována prostřednictvím mezinárodních organizací. Multilaterální (mnohostrannou) zahraniční spoluprací vyvíjí ČR prostřednictvím mezinárodních vládních organizací ve formě obecných či účelově vázaných příspěvků a dále formou mnohostranných rozvojových projektů. Podmínkou pro poskytování této formy pomoci je soulad mezi zaměřením aktivit a prioritami jednotlivých organizací a zájmy ČR.¹⁰

⁷*Humanitární pomoc obecně.* [online]. c2004. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-06-17]. Dostupné z WWW <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/index.html>.

⁸Valné shromáždění GA: *Oficiální rozvojová pomoc* [online]. c2006. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-06-01]. Dostupné z WWW <http://www.studentsummit.cz/data/1296395755660BGR_GA_ODA.pdf>.

⁹*Dvoustranná rozvojová práce* [online]. c2004. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-13]. Dostupné z WWW <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/index.html>.

¹⁰*Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do EU* [online]. c2004. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-08]. Dostupné z WWW <http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/66E45F679EF975CAC12571B6006EB537>.

2 AFGHÁNISTÁN:

Afghánistán je jedním z ekonomicky nejchudších států světa, který téměř 25 let sužovala válka. Nejprve byl Afghánistán okupován sovětskou armádou a po občanské válce se k vládě dostali Tálibové.

Přestože od pádu vlády fundamentalistického hnutí Tálibán uplynulo již jedenáct let, situace v zemi se výrazně nelepší, spíše naopak. Svými špatnými politickými, bezpečnostními i socioekonomickými poměry se Afghánistán blíží označení zhroucený stát neboli „*failed state*“. Tato katastrofální situace má za následek přítomnost mnoha zahraničních neziskových organizací a provinčních rekonstrukčních týmů, pracujících v zemi vojensky i civilně.¹¹

Česká republika se stala jedním ze zahraničních aktérů zasahujících do dění v Afghánistánu. Ačkoliv v posledních několika letech bylo v rámci rozvojové spolupráce nepochybně dosaženo mnoha úspěchů a zlepšení v životě obyvatel Afghánistánu, neustále špatná bezpečnostní situace v některých částech země, nedostatek služeb i velmi těžké dopady chudoby dále podkopávají úsilí o rekonstrukci a rozvoj země.

Rozporuplně vnímaná afghánská vláda učinila krok směrem k podpoře úsilí mezinárodního společenství o celkovou obnovu země a vydala Afghánskou národní rozvojovou strategii. Tento dokument představuje určité vize, podle kterých Afghánistán do roku 2020 bude:

- *Tolerantní, jednotný, ale rozmanitý národ hrdý na své islámské kořeny, usilující o spravedlnost a rovnoprávnost pro všechny*
- *Stabilní islámskou ústavní demokracií, která bude existovat bez vnitřních konfliktů jak na poli domácím, tak i v mezinárodním dění, jehož bude důstojnou součástí*
- *Společnost příležitostí a úspěchu, těžící ze silného soukromého sektoru, sociální spravedlnosti a environmentální udržitelnosti¹²*

¹¹Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 119.

¹²Islamic Republic of Afghanistan: *Afghanistan National Development Strategy* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-09]. Dostupné z WWW <http://www.nps.edu/programs/ccs/Docs/Pubs/unands_Jan.pdf>.

Afghánistán je země s obrovskou koncentrací rozvojových aktivit a tím pádem velkou konkurencí na poli rozvojové spolupráce. Z tohoto pohledu vyvstává otázka, zda Česká republika dokáže jako donor v konkurenci tolika aktérů obstát, splnit své závazky a přiblížit Afghánistán jeho výše zmíněným optimistickým vizím.

Hornatý Afghánistán ležící ve středu Asie představuje od sedmdesátých let dvacátého století jedno z ohnisek napětí světa. Leží přibližně uprostřed asijského světadílu, a proto se jí někdy říká „srdce Asie“, a to navzdory tomu, že patří ekonomicky k nejhudším a nejméně rozvinutým zemím světa.¹³ Na severu hraničí s Uzbekistánem a Tádžikistánem, na severovýchodě s Čínou, na východě s Pákistánem, na západě s Íránem a na severozápadě s Turkmenistánem. Afghánistán je hornatá země s rovinami na severu a severozápadě. Velká území země jsou suchá s omezenými zdroji pitné vody.

Afghánistán má kontinentální klima s horkými léty a chladnými zimami. V zemi jsou častá zemětřesení. Velmi podstatnou roli hraje v otázce Afghánistánu nejen jeho poloha, ale také jeho povrch. Afghánistán je totiž vyloženě horskou zemí s velmi členitým povrchem. Celých 33 % plochy státu leží mezi 1 800 - 3000 metrů nad mořem a 10 % země je výše než 3000 m n. m. Od severovýchodu k jihozápadu se táhne horská soustava Hindúkuše, nejvyššího pohoří v Afghánistánu, jehož vrcholy přesahují 7 000 m n. m. (nejvyšším je na pákistánských hranicích Nošak - 7 492 m n. m.).¹⁴ Pohoří Hindúkuš tak tvoří ohromnou přírodní bariéru, díky které je Afghánistán izolován nejen "diplomaticky", ale zčásti i geograficky.¹⁵ Nemalou důležitost má proto pro stát Chajbarský průsmyk, kterým vede cesta do Pákistánu a je odtud přístup také do bývalých sovětských republik - Tádžikistánu, Uzbekistánu či Kazachstánu (pravdou ovšem je, že v dnešní době mají z této skutečnosti tyto státy spíše obavu, a to díky rozšiřování islámu do těchto zemí právě z Afghánistánu).¹⁶

Už z charakteristiky povrchu je patrné, že země rozhodně nenabízí ty nejlepší podmínky pro nějaké výraznější aktivity. Jednak jde o naprostou nedostupnost některých oblastí, dále o to, že většina státu leží na velmi suchém a neúrodném území (na jihu a jihovýchodě jsou převážně pouště - např. Registan a Margo). Neúrodnější místo země je tak jednoznačně na

¹³Štětina, J.: *S Matyldou v Afghánistánu*. Str. 15.

¹⁴Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 8.

¹⁵Štětina, J.: *S Matyldou v Afghánistánu*. Str. 16.

¹⁶Boháč, A.: *Afghánistán v letech 2001 - 2005: politicko-geografická analýza*. [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-05-12]. Dostupné z WWW <<http://www.epolis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geografickaanaliza.html>>.

severu podél řeky Amudar'ji (pramení na ledovcích Pamíru), která zde tvoří hranici s Uzbekistánem a Tádžikistánem.¹⁷ Zajímavé na afghánských řekách je to, že jen jejich mizivá část patří k nějakému světovému rozvodí. Do moří či oceánů se tak dostává jen několik málo řek na východě země. Z nich je nejdůležitější Kabul, která vtéká do Indu a díky němu dále do Indického oceánu. Drtivá většina řek tak končí svou pouť ve vnitrozemských jezerech, nebo vysychají v písečných pouštích či v solných oblastech Goude zíre.¹⁸

2. 1. AFGHÁNISTÁN – HISTORIE:

Afghánistán je zemí několika paradoxů. Na rozdíl od většiny svých sousedů nikdy nebyl kolonizován, ale opakovaně trpěl v rukou mocností. Jeho vláda byla a stále je slabá a náchylná k zahraničnímu tlaku. „*Tragédií Afghánistánu je, že jeho geografické umístění mu dalo geopolitickou důležitost*“.¹⁹ Ač Afghánistán nemá pro své okolí důležité přírodní zdroje, stal se v dějinách epicentrem soutěžících velmocenských zájmů. Všechny konflikty a veškeré dění zanechaly výraznou stopu zejména na utváření konceptu afghánského státu a afghánské identity.²⁰

V dnešní době je Afghánistán nepopiratelným územím Afghánců. Vzhledem k složité kmenové struktuře společnosti však současné afghánské území nemá jednoduchou a přímou historii. Tato země je přes tisíciletou historii svého území, poměrně mladá. Jako stát s dnešním názvem vznikl až v půli 18. století a skutečnou nezávislost si vydobyl až v roce 1919. Jednotlivé části jeho území, obývané pestrou směsicí různých národností, bývaly v minulosti začleněny do okolních i vzdálených říší: střídali se zde Peršané (Alexander Veliký tuto oblast dobyl v roce 330 př. n. l.), Řekové, Šákové, Parthové, Kušáni (ve 3. století), Arabové (od 7. století), Turci, Mongolové, Indové a od konce 14. století se stal součástí říše Velkých Mughalů.²¹ Podle různých národností se měnilo i náboženství: ve starověku převládal íránský zoroastrismus, po něm indický buddhismus a od 7. století všechno ostatní

¹⁷Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 10.

¹⁸Boháč, A.: *Afghánistán v letech 2001 - 2005: politicko-geografická analýza*. [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-05-12]. Dostupné z WWW <<http://www.epolis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html>>.

¹⁹Ewans, M.: *Conflict in Afghanistan: studies in asymmetric warfare*. Str. 35.

²⁰Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 11.

²¹Štětina, J.: *S Matyldou v Afghánistánu*. Str. 23.

překryl monoteistický islám. První zmínka o samotných Afgháncích se objevuje až v roce 982 v jedné z islámských prací. Slovo Afghánec zde bylo použito pro pojmenování paštunských kmenů.

Za datum zrození afghánského státu je považován rok 1747, kdy velitel Ahman Chán Andalí využil bezvládí a stál se ve svých necelých pětadvaceti letech králem všech Afghánců.²² Vzniká tak nezávislý afghánský stát, který však ve skutečnosti byl spíše vojenskou a kmenovou konfederací. Afghánistán jako stát byl poprvé zmíněn anglo-iránskou dohodou z roku 1801, a o osm let později byla uzavřena první bilaterální dohoda mezi Afghánistánem a jinou mocností – vznikla tzv. britsko-afghánská smlouva. I v tomto aktu Afghánistán představoval pouze vzdálenou oblast obydlenou etnicky definovanými Afghánci a nebyla jím myšlena státní entita.²³

Ačkoliv bylo afghánské území vystaveno po celé 19. století tlakům ruské i britské koloniální expanze, podařilo se udržet jeho nezávislost. Obě velmoci určily koncem 19. století 5 500 km dlouhou hranici zcela bez ohledu na etnické poměry.²⁴ V rámci i vně země byl Afghánistán poprvé akceptován jako národní stát na konci 19. století. V roce 1919 byla podepsána anglo-afghánská smlouva z Rávalpindí, která definitivně ukončila anglo-afghánské války a oficiálně potvrdila nezávislost země. Tato skutečnost však neznamenala všemi segmenty společnosti obecně přijímanou identitu. Základem pro mezilidské vztahy, kolektivní identitu a rozdíly mezi Afghánci byly rodinné vazby a z nich se tvořící klany, kmeny, rody, jazykové skupiny, nábožensko-sektářské skupiny a národnosti.²⁵

Od roku 1900 bylo sesazeno jedenáct vládců nedemokratickým způsobem. V tomto období procházel Afghánistán vnitropolitickými změnami, které v roce 1933 vyvrcholily nástupem šáha Muhammada Záhira (1933 – 1973). Za šáha Záhira se udává relativní příznivý hospodářský vývoj země, v jeho období vlády byla země zmodernizována a uskutečnily se politické reformy, jejichž cílem byla centralizace vlády a posílení vztahů se Sovětským svazem.²⁶ Po politickém převratu byla v roce 1973 v Afghánistánu vyhlášena republika. Šáh Záhír byl nahrazen svým bratrancem prezidentem Muhammadem Dáudem. Dáud a celá jeho rodina byli poté vyvražděni v roce 1978, kdy afghánská komunistická strana uspořádala převrat a převzala vládu nad zemí. Vnitropolitického neklidu a frakčních bojů využil Sovětský

²²Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 14.

²³Vogelsang, W.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 37.

²⁴Štětina, J.: *S Matyldou v Afghánistánu*. Str. 41.

²⁵Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 15.

²⁶Vogelsang, W.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 38.

svaz, který vstoupil do země v roce 1979. Sovětská vojska však narazila na ozbrojený odpor, který následně vedl k vypuknutí vleklé války v zemi. Tím začala Sovětská válka v Afghánistánu, trvající deset let (1979 – 1989).²⁷

Sovětské armádě, stejně jako předtím Britské, se nikdy nepodařilo dobýt celý Afghánistán. Sovětská vojska v zemi postupovali s neuvěřitelnou brutalitou, mnoho vesnic bylo vyvražděno pro pouhé podezření ze spolupráce s mudžahedíny (arabsky مجاهد - bojovníci za víru. Ti, kteří vykročili cestou džihádu, svaté války)²⁸, kteří byli podporováni Spojenými státy. Během bojů bylo zabito asi 1,4 milionů lidí, převážně civilistů, a 4 milióny uprchly, převážně do Pákistánu.²⁹ Kvůli vrůstajícímu mezinárodnímu tlaku a ztrátě asi 15 000 vojáků, zabívaných mudžahedíny, se v roce 1989 SSSR stáhl. Avšak ani stažení sovětské armády nevedlo k uklidnění situace. Afghánská vláda nebyla schopna dosáhnout dohody s mudžahedíny, což v roce 1992 přispělo k vypuknutí občanské války. Po konečném vítězství, kdy v roce 1992 mudžahídové dobyli hlavní město Kábul, prohlásili Afghánistán za islámský stát. Zrušili existující zákony, ale nedokázali ustavit parlament, který by přijal nové. Zavedli archaicky přísné islámské právo, ale neuměli se podělit o moc a začali spolu bojovat. Po odchodu sovětů tak sice zmizel společný nepřítel, ale boje mezi frakcemi vítězů dál devastovaly již tak zničenou zemi.³⁰ Občanská válka vynesla do čela země Tálibán – viz kapitola Tálibán, islámskou fundamentalistickou skupinu. V roce 1993 bylo schváleno nové státní zřízení založené na ideálech islámu, (Tálibán zavedl bezohledný pořádek podle krajního výkladu norem islámu). V průběhu 90. let 20. století pak Tálibán svou pozici v zemi upevnil a Afghánistán se stal základnou radikálního islámu.³¹

Je důležité připomenout, že hlavní úlohu ve státě vždy chtěli a chtějí hrát Afghánci neboli většinoví Paštuni. V této snaze soupeří se vzdělanějšími a usedlejšími Tádžiky a s jinými obyvateli mluvícími persky, kteří se v minulosti usazovali v nížinách, obdělávali pole, ve městech obchodovali a snažili se administrativně ovládnout celou zemi, ale nikdy se jim to

²⁷Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 120.

²⁸Spencer, R.: *Islám bez závoje*. Str. 29.

²⁹Rychlá, L.: *Dobrovolné návraty jako trvalé řešení problémů uprchlíků* [online]. c2001. Aktualizováno 2005, [cit. 2012-05-10]. Dostupné z WWW <<http://www.unhcr.cz/ochrana/?cid=494>>.

³⁰Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 17.

³¹Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 122.

plně nepodařilo.³² Musí se také vyrovnat se středoasijským Uzbeky, žijícími na severozápadě země, a se šíitskými Hazáry usedlými v horách středního Afghánistánu. Ti všichni, ale zejména příslušníci tří nejpočetnějších národností, Paštunů, Tádžiků a Uzbeků, odjakživa spolu zápolili o politickou moc a ekonomické výhody.³³ Dosud žádné vládě se nepodařilo odstranit jejich vzájemnou nedůvěru a nevraživost. Za dlouhého panování posledního krále se národnostní a náboženské třenice neprojevovaly tak ostře, ale s pádem monarchie a se vznikem republiky přerůstaly v ozbrojené střety, které podstatně zesílily po komunistickém převratu a po sovětské invazi.³⁴

Politická situace v zemi vytvořila v Afghánistánu úkryt pro mnoha islámská hnutí i teroristické organizace. Jednou z teroristických organizací, jejichž hlavní základnou byl právě Afghánistán, byla Al Kajdá.³⁵ Několik teroristických útoků sponzorovaných a organizovaných Al Kajdou, které vyvrcholily útoky 11. září 2001 v USA, vedlo nakonec k mezinárodní vojenské intervenci do Afghánistánu. Po vstupu mezinárodních ozbrojených sil na podzim 2001 do země se tálibánská vláda zhroutila. Mezinárodní společenství pak umístilo v Kábulu kontingent Mezinárodních sil pro podporu bezpečnosti (ISAF – *International Security Assistance Force* – viz kapitola ISAF) a nastolily vládu prezidenta Hamída Karzáiho. V čele země stanula nová mocenská sestava, původně hlavně tádžicko-uzbecká, do níž se pak zapojila i větší část paštunské elity.³⁶

Po pádu režimu Tálibánu v listopadu 2001 se Afghánistánu dostalo mimořádné příležitosti ukončit několik desetiletí trvající boje a obnovit život státu a společnosti. Afghánistán je doposud největším světovým příjemcem rozvojové a humanitární pomoci.³⁷ Jen od ledna 2002 do září 2004 směřovala do Afghánistánu pomoc ve výši 3,5 miliard amerických dolarů (1,23 miliard získala přímo afghánská vláda, 1,96 miliard směřovalo do Afghánistánu pomocí projektů OSN, 705 milionů prostřednictvím soukromých firem a 406 milionů prostřednictvím

³²Etnika Afghánistánu [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-05-11]. Dostupné z WWW <<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/asi/afghanistan/etnika-afghanistanu/>>.

³³Etnika Afghánistánu [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-05-11]. Dostupné z WWW <<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/asi/afghanistan/etnika-afghanistanu/>>.

³⁴Vogelsang, W.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 32.

³⁵Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 123.

³⁶Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 123.

³⁷Waisová, Š.: *Česká republika a zahraniční rozvojová spolupráce: od příjemce k dárci*. In Waisová, Š.a kol. *Ve stínu modernity: perspektivy a problémy rozvoje*. Str. 201.

NGOs.)³⁸ Poválečná obnova Afghánistánu však postupuje velmi pomalu, neboť základní předpoklad poválečné obnovy a budování míru – ukončení násilí – není splněn a konflikt v zemi stále pokračuje. Afghánistán se podle některých pozorovatelů stává černou dírou, v níž mizí miliardy bez významnějšího pozitivního dopadu na život obyvatel a stabilitu státních institucí.³⁹

Bezpečnostní situace v zemi se tak nezlepšila, ohniska odporu islámských extrémistů existují v horách i nadále, jelikož někteří kmenoví náčelníci autoritu ústřední vlády neuznali. V březnu 2004 byla zahájena nejrozsáhlejší operace od pádu Tálíbanu nazvaná Pouštní bouře.⁴⁰ Dle Bonnské dohody⁴¹ bylo do června roku 2004 nutné vykonat prezidentské a parlamentní volby. Kandidáti nesměli v kampani využívat peníze z ilegálních zdrojů nebo z ciziny. Toto pravidlo však bylo porušováno. Hamid Karzái dostával finanční podporu ze Západu, další uchazeči byli podezřelí z nakládání s penězi z prodeje drog či pašování zboží. I přes určité nedokonalosti a stále nejistou bezpečnostní situaci byly podle zahraničních pozorovatelů volby regulérní a demokratické. Prezidentem Afghánistánu byl opět zvolen Hamid Karzái.⁴²

Bezpečnostní situace v zemi se od voleb v roce 2005 ale výrazně nezměnila. V okolí pohraničních měst se stále pohybují bojovníci opozičních militantních sil z Al-Káidy a poraženého Tálíbanu.⁴³ Jejich protistátní akce destabilizují zemi a terorizují obyvatelstvo.

³⁸ IRC: *IRC programs in Afghanistan*. *International Rescue Committee* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW <<http://www.rescue.org/program/irc-programs-afghanistan>>.

³⁹Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 124.

⁴⁰Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 20.

⁴¹Podepsána v Německu v prosinci 2001 jako ukončení jednání o uspořádání rodícího se afghánského státu. Kromě afghánských politiků se jednání účastnili vysocí představitelé OSN, USA a evropských zemí. Bonnská dohoda vytvořila institucionální rámec pro poválečnou rekonstrukci Afghánistánu, pro mezinárodní spolupráci a demokratizaci země v časovém horizontu čtyř let. Stěžejními cíli dohody bylo vytvoření afghánské armády a policie, odzbrojení milicí, boj proti narkomafím, vybudování národní ekonomiky, stabilizace vzdělávacího systému a zlepšení sociálního statusu afghánských žen - Boháč, A. 2008: *Afghánistán za vlády Tálíbanu: politicko-geografická analýza* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW <<http://www.epolis.cz/nezarazene-clanky/320-afghanistan-za-vlady-talibanu-politicko-geografickaanaliza.html>>.

⁴²Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 124.

⁴³Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 26.

Nejproblémovějším územím zůstává jižní Afghánistán a severovýchodní oblast hraničící s Pákistánem. Afghánská ekonomika se sice začíná zlehka rozvíjet, hlavním motorem jejího růstu je však převážně produkce drog z ilegálně pěstovaného opiového máku.⁴⁴

V roce 2009 se v Afghánistánu opět konaly volby. Jejich průběh je možno považovat za poměrně kontroverzní. Prezidentské volby byly opředeny stížnostmi z podvodů a falšování volebních lístků.

Na konci října roku 2010 proběhla v Kábulu jednání mezi vysokými představiteli Tálibánu a afghánskými vládními činiteli o ukončení vleklého konfliktu. Rozhovory navázaly na bezvýsledná jednání ze Saúdské Arábie v roce 2009. Naděje na konec zdoluhavého sporu ale tentokrát zvýšila účast vysokých velitelů povstalců z různých táborů i bezpečnostní záruky, které byly poskytnuty ze strany NATO.⁴⁵

Zlom nastal 1. května 2011, kdy USA oznámily dopadení a zabití Usámy bin Ládina.⁴⁶ I přesto, že bin Ládinovou smrtí odešel ideologický vůdce Al-Káidy, bezpečnostní situace se nezklidnila, naopak islámští radikálové vyhrožují odvetnými útoky.

Po zkušenostech z bývalé Jugoslávie, Somálska, Angoly, Haiti, Východního Timoru a dalších zemí bylo zřejmé, že podmínkou obnovení právního státu a demokratické, legitimní a fungující vlády je ukončení konfliktu, vyloučení Tálibánu z participace na vládní moci a dlouhodobé zlepšení bezpečnostní a ekonomické situace obyvatel. Po mnoha letech konfliktu byly afghánské státní instituce zcela nefunkční a jejich úlohu nahradily kmenové či klanové struktury.⁴⁷

2. 2. TÁLIBÁN:

Hnutí Tálibán vzniklo původně v emigraci z přesídlených Afghánců, převážně studentů ortodoxních islámských náboženských škol, kteří po sovětské invazi v roce 1979 uprchli do

⁴⁴Vogelsang, W.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 33.

⁴⁵iDNES: *Vůdci Talibanu zamířili ze skryšít na mírová jednání, chrání je NATO* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-05-26]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/vudcitalibanu-zamirili-ze-skrysi-na-mirova-jednani-chrani-je-nato1c7/zahranicni.asp?c=A101020_110855_zahranicni_aha>.

⁴⁶iDNES: *Americké komando zabilo bin Ládina, pohřbili ho do moře*. [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-05-27]. Dostupné z WWW:<http://zpravy.idnes.cz/americkekomando-zabilo-bin-ladina-pohrbili-ho-do-more-pda/zahranicni.aspx?c=A110502_064024_zahranicni_kop>.

⁴⁷Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 125.

Pákistánu. V Pákistánu byli přijati do výcvikových táborů poblíž afghánských hranic, původně založených CIA a pákistánskou tajnou službou ISI (*Inter - Service Intelligence*), kde časem získali zbraně i tvrdý vojenský výcvik pro partyzánské vedení boje proti sovětským okupantům.⁴⁸ Tálibán byl schopen ovládat 90 % země, nekontroloval pouze severovýchodní území, kde se držely vládní síly nazývané Severní aliance.⁴⁹ Jak už bylo napsáno výše, Tálibové byli nejčastěji etničtí Paštunové, a proto snadno nacházeli podporu u svých soukmenovců. Důležitou roli ve vzestupu Tálibánu sehrála posvátná úcta obyvatel vůči těmto zapáleným muslimům.⁵⁰ Prostí Afghánci oceňovali, že za vlády Tálíbů skončilo tři roky trvajícím bezvládím a v těžce zkoušené zemi zavládl na čas klid. Tálibové se z počátku žádného násilí na obyvatelstvu nedopouštěli, naopak zaváděli opatření, kterými si získali oblibu civilistů.⁵¹

Zdánlivě kladný přínos Tálibánu byl vykoupen zavedením zpátečnického režimu v nejpřísnějším duchu prvotního islámu. Do čela vlády se postavil samozvaný fundamentalista mulla Muhammad Umar. Za politický systém země byl Táliby zvolen emirát jako symbol islámských hodnot a Umar přejmenoval zemi na Islámský emirát Afghánistán.⁵² Mulla Umar nastolil velmi tvrdý režim, který vyvolal vlnu odporu nejen u mezinárodních společenství a západních států, ale i u samotných Afghánců. Ve snaze vymýtit zločin nařídil výkon nejpřísnějších islámských trestů (právo šaría⁵³) i za nepatrná provinění, což se v mnoha případech rovnalo teroru vůči civilnímu obyvatelstvu.⁵⁴ Nikdy však nevyhlašoval svatou válku západnímu světu, ale naopak usiloval o uznání svého režimu na mezinárodním poli.

⁴⁸Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 41.

⁴⁹Tálibán. *Referáty – seminárky* [online]. c2000. Aktualizováno 2003, [cit. 2012-06-20]. Dostupné z WWW <<http://referaty-seminarky.cz/taliban/>>.

⁵⁰Boháč, A.: *Afghánistán za vlády Tálibánu: politicko-geografická analýza* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-06-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.epolis.cz/nezarazene-clanky/320-afghanistan-za-vlady-talibanu-politicko-geografickaanalyza.html>>.

⁵¹Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 41.

⁵²Boháč, A.: *Afghánistán za vlády Tálibánu: politicko-geografická analýza* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-06-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.epolis.cz/nezarazene-clanky/320-afghanistan-za-vlady-talibanu-politicko-geografickaanalyza.html>>.

⁵³Šaría je systém islámského náboženského práva. Znamená „cestu“ nebo „stezku ke zdroji vody“. Je to právní rámec, který reguluje některé veřejné i soukromé aspekty života lidí žijících v právním systému založeném na muslimských principech. Šaría se zabývá běžnými záležitostmi života včetně politiky, ekonomie, bankovníctví, obchodu, smluv, rodiny, sexuality, hygieny a sociálních věcí. *Islám – světová náboženství* [online]. c2002. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-22]. Dostupné z WWW <<http://www.svetova-nabozenstvi.cz/islam/>>.

⁵⁴Šakíb, S.: *V Afghánistánu Bůh už jen pláče*. Praha: Str. 69.

Diplomatického uznání se mu fakticky dostalo pouze od tří zemí: Pákistánu, Saudské Arábie a Spojených arabských emirátů. Poslední dvě jmenované s ním v roce 2001 diplomatické styky přerušily. Tálibán se tak dostal do naprosté diplomatické a politické izolace.⁵⁵

2. 3. NÁBOŽENSTVÍ A NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ AFGHÁNISTÁNU:

V afghánské společnosti hraje náboženství rozhodující úlohu. Jak již samotný oficiální název země napovídá, až na nepatrné výjimky téměř všichni Afghánci vyznávají islám (99 %). V etnicky pestrém Afghánistánu zastává islám roli jednotícího prvku přinejmenším tím, že má rozhodující úlohu v celé společnosti. Mezi muslimy v Afghánistánu jsou zastoupeni vyznavači obou věroučných směrů islámu – sunnitě (80 %) i šiítě (19 %).⁵⁶ Zbylé procento obyvatel tvoří velmi malé a zcela izolované komunity křesťanů, buddhistů, hinduistů, sikhů či zoroastrů.⁵⁷

Afghánistán má velmi různorodé národnostní složení. Žije v něm mnoho rozmanitých národností, z nichž se některé neomezují jen na Afghánistán, ale vyskytují se v hojném počtu i v okolních zemích. Mnohé národnosti nemají vyhraněné území, ale jsou roztroušeny ve více oblastech společně s příslušníky dalších národností. Proto je téměř nemožné docílit toho, aby správní dělení země na provincie a okresy alespoň zhruba odpovídalo etnickému rozmístění obyvatelstva.⁵⁸ Navíc boje a občanská válka připravily o život přes jeden milión lidí a zejména venkovany přiměly k masovým migracím. Tím se pozměnilo rozložení populace a také etnická skladba s dopady i na politickou scénu.⁵⁹

Podle dosavadních zpráv žije v Afghánistánu jednadvacet rozptýlených etnik, kteří se vesměs ani neztotožňují s afghánským občanstvím. Identita je dána nejprve podle rodiny, pak místa narození, dále národností a až nakonec podle občanství Afghánistánu.⁶⁰ Navíc zde převládá

⁵⁵Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 43.

⁵⁶Sunnitě a šiítě představují dvě hlavní větve islámu. Sunnitě tvoří převažující většinu muslimů (cca 90 %) a na rozdíl od šiítů uznávají legitimitu prvních čtyř chalífů a tradici a právní systém, které se ustavily v islámském státním společenství. Sunnitě jsou muslimové, kteří po Muhammedově smrti uznali za nástupce Abú Bakra a oddělili se tak od šiítů, kteří za nástupce považovali člena jeho rodiny – zetě Alího - Spencer, R.: *Islám bez závoje*. Str. 9.

⁵⁷Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 35.

⁵⁸Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 68.

⁵⁹Rychlá, L.: *Dobrovolné návraty jako trvalé řešení problémů uprchlíků* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-06-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.cz/ochrana/?cid=494>>.

⁶⁰Procházková, P.: *Fřišta*. Str. 36.

rigidita mezi jednotlivými etniky, to znamená, že smíšené sňatky jsou jen výjimkou: mozaika národů v Afghánistánu nemá charakter „tavícího kotle“, národy se mezi sebou nemíchají.⁶¹ Problémem nadále zůstává, že efektivní výkon státní moci nesahá daleko za hranice hlavního města a ani samospráva v provinciích často nedokáže prosazovat přijatá opatření. Zejména horské kmeny Paštunů, žijících v odlehlých a těžko přístupných oblastech, mají dodnes tendenci řídit se spíše rozhodnutími svých vůdců než příkazy vzdálených úřadů.⁶² Zachovávají tak jen starou tradici, to znamená, že Paštunové se vždy mnohem ochotněji řídili tím, co jim přikazovala *džirga*, kmenová rada starších, než co hlásal emír nebo král, sídlící někde daleko v úrodné nížině.⁶³ Nová afghánská vláda využívá této tradiční instituce paštunské společnosti a ponechává horským kmenům jejich samosprávu. Kmenové *džirgy* mohou dodnes samostatně rozhodovat o významných problémech kmene.⁶⁴ Převážnou většinu afghánského obyvatelstva lze přiřadit ke dvěma základním etnickým typům: ke kauzoidnímu⁶⁵ a mongoloidnímu. Kauzoidní typ je zastoupen hlavně turkoiránskou etnickou skupinou. Do ní spadají téměř dvě třetiny afghánského obyvatelstva. Kolem 38 % obyvatel tvoří většinou Paštuni, asi 25% Tádžici a přibližně 1% Balúčové a Núrostánci. K mongoloidnímu typu se počítají především Hazárové a dále Uzbeki, Turkmeni, Kyrgyzové a Čarajmaci, neboli Ajmaci.⁶⁶ Necelé půl procenta obyvatel nelze zařadit do žádné z těchto skupin, jsou to Brahujové.⁶⁷

⁶¹*Etnika Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-05-18]. Dostupné z WWW <<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/aside/afghanistan/etnika-afghanistanu/>>.

⁶²Šlachta, M.: *Ohniska napětí ve světě*. Str. 47.

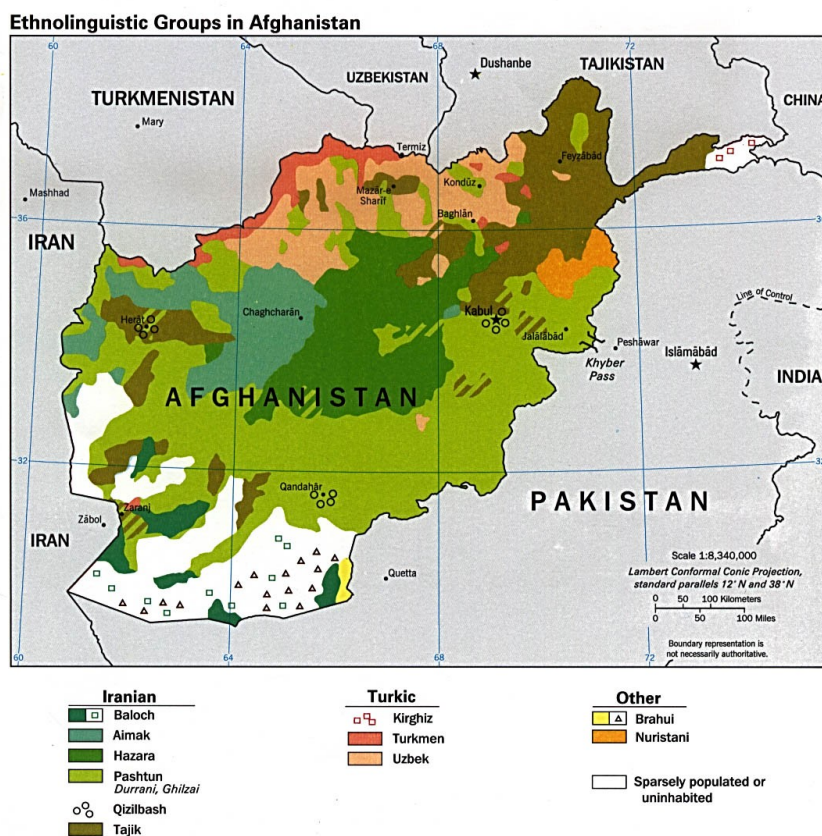
⁶³*Etnika Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-05-18]. Dostupné z WWW <<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/aside/afghanistan/etnika-afghanistanu/>>.

⁶⁴Šakíb, S.: *V Afghánistánu Bůh už jen pláče*. Praha: Str. 64.

⁶⁵V americké a britské literatuře se europoidní rasa tradičně označuje termínem „kavkazoidní (Caucasian/Caucasoid race), což vyvolává potíže, neboť termín pokrývá jednak „bělochy“, jednak velice rozvětvenou skupinu etnik Kavkazu.

⁶⁶*Etnika Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-05-18]. Dostupné z WWW <<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/aside/afghanistan/etnika-afghanistanu/>>.

⁶⁷Jsou zahrnováni do modifikovaného austroloidního typu a obvykle počítáni do drávidské skupiny, jejíž příslušníci dnes v převážné většině žijí na jihu poloostrova Přední Indie a na ostrově Sri Lanka.

Obr. 1: Národnostní složení afghánské populace a jeho plošné rozmístění

Zdroj: *Ethnic Groups in Afghanistan, 2010*

2. 3. 1. Paštuni – Patháni (horalové):

Nejvýznamnější a také dnes nejpočetnější afghánskou národností jsou Paštuni, čili Afghánci v užším slova smyslu. Jsou z velké většiny sunnité a jsou jedinou státopornou národností v zemi. Byli to oni, kdo vytvořil novodobý afghánský stát. Proto se považují za nositele afghánské státnosti a dodnes mají v politice rozhodující vliv. Nicméně v posledních letech ztratili na významu, neboť na rozdíl od jiných národností (zejména Tádžiků) většinou podporovali hnutí Tálibán a zároveň s ním utrpěli vojenskou porážku.⁶⁸ Mezi Paštuny dodnes přežívají tradiční společenské vztahy, které se utvářely poměrně pozdě, až v 18. a 19. století. Paštunové jsou organizováni v tradičních kmenových svazech (*vulus*), které se dělí na

⁶⁸Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 69.

jednotlivé kmeny (*chél*), obvykle nazývané jménem svého zakladatele. Početnější kmeny se dále dělí do klanů (*kaum*), čeledí (*kabila*), obcí (*karijá*) a rodových skupin (*kahól*).⁶⁹

Každý paštunský kmen má svoje přesně vymezené domovské území a jeho příslušníci se oděvem, řečí a zvyky trochu odlišují od svých nejbližších sousedů. U všech kmenů ale platí tradiční zvykový zákoník, tzv. *Paštunváli*, který je vlastně souhrnem zvykového práva (*ádat*), a který jim ukládá tři základní povinnosti.⁷⁰ 1. – pohostinnost (*mélmastjá*) – poskytnout poutníkovi přístřeší a dát mu vše, co potřebuje. 2. – azyl (*nanavátaj*) – bezpodmínečně vyhovět prosbě člověka o pomoc, poskytnou mu azyl a ukrýt ho před pronásledovateli, a to i tehdy, když je to zločinec stíhaný zákonem. 3. – odplata (*badal*) – vzít spravedlnost do vlastních rukou, pomstít zabití, zranění, krádež nebo únos, zvláště když se takový skutek týká některého ze tří tzv. *Z*: ženy (*zan*), majetku (*zar*) nebo půdy (*zamín*). Zákoník *Paštunváli* bývá někdy v praxi dokonce nadřazen i některým ustanovením islámského náboženského práva (*šaría*).⁷¹

2. 3. 2. Tádžici:

Severní oblasti Afghánistánu obývají zejména Tádžici, členové druhé nejpočetnější národnosti, kteří představují asi čtvrtinu všeho obyvatelstva. Jsou z velké většiny sunnité a podobně jako Paštuni jsou rozděleni do dvou států: v Afghánistánu jich žije asi o dva milióny více než v „domovském“ Tádžikistánu.⁷² V roce 2001 byli hlavní oporou protitalibánské severní aliance a jejího vítězství dokázali náležitě využít. Žijí v provinciích Pandžšír, Parván a Badachšán a podél hranic s dnešním Tádžikistánem. Většinou jsou považováni za vzdělanější, usedlejší a civilizovanější než ostatní etnika, díky tomu, že vždy obývali velké města.⁷³

⁶⁹Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 70.

⁷⁰Kučera, D.: *Afghánistán* [online]. c1997. Aktualizováno 2004, [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW <<http://www.ecesty.cz/zeme/afghanistan.htm>>.

⁷¹Kučera, D.: *Afghánistán* [online]. c1997. Aktualizováno 2004, [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW <<http://www.ecesty.cz/zeme/afghanistan.htm>>.

⁷²*Etnika Afghánistánu* [online]. c1997. Aktualizováno 2004, [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW <<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/afghanistan/etnika-afghanistanu>>.

⁷³*Etnika Afghánistánu* [online]. c1997. Aktualizováno 2004, [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW <<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/afghanistan/etnika-afghanistanu>>.

2. 3. 3. Hazárové:

Z obyvatelstva mongoloidního typu jsou nejpočetnější Hazárové, kteří dnes tvoří desetinu všech Afghánců. Obývají údolí rozlehlé hornaté oblasti středního Afghánistánu zvané Hazaradžát s tradičním centrem v Bamjánu.⁷⁴ Jsou turkického původu a téměř všichni se hlásí k šíitům. Jejich název je odvozen z perského *hazár*, tj. tisíc. Mnozí je považují za potomky Čingischánových mongolských hord (1221).⁷⁵ Živí se jako zemědělci, chovatelé dobytka a pokud se usadí ve městech, i jako dovední řemeslníci. Žijí také v sousedním Íránu, který je ovlivnil i kulturně. Většinou nejsou u převážně sunnitských Afghánců příliš oblíbeni. Hazárové trpěli jako šíité a jako etnikum s mongoloidními rysy v historii i relativně nedávno nepřátelstvím a marginalizací. Tálibánci je považovali za heretiky a jako uprchlíci v Íránu a Pákistánu byly vystaveny rasismu nejen jako Afghánci, ale i kvůli zjevným asiatským rysům a jinému jazyku. Dominantní a sunnitští Paštúnové se o nich vyjadřují jako o těch, "*kteří pojídají myši, mají placaté nosy a jsou jen oslíci nesoucí náklad*".⁷⁶

2. 4. JAZYKY AFGHÁNISTÁNU:

V Afghánistánu se mluví více než třiceti jazyky z různých jazykových skupin. Celostátní význam mají dva z nich, které patří do íránské jazykové skupiny: pašťština (jazyk *paštó*) jakožto jazyk nejpočetnějšího etnika, a afghánská (kábulská) perština, oficiálně nazývaná darijština (*darí*, tj. řeč nížin), používaná od středověku jako dorozumivací jazyk.⁷⁷ Darijština je jednou ze tří současných forem novoperského jazyka, jímž byla od 10. století psaná klasická perská literatura. Je to řeč obyvatel nížin a velkých měst, většiny obchodníků, řemeslníků, dopravců, úředníků státní správy a usedlých rolníků. V oblasti hlavního města a

⁷⁴Štětina, J.: *S Matyldou v Afghánistánu*. Str. 49.

⁷⁵Hlaváčová, S.: *Hazarové* [online]. c2009. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-19]. Dostupné z WWW <http://www.opusarabicum.org/index.php?option=com_content&view=article&id=140:hazarove&catid=15:2005&Itemid=10>.

⁷⁶Hlaváčová, S.: *Hazarové* [online]. c2009. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-19]. Dostupné z WWW <http://www.opusarabicum.org/index.php?option=com_content&view=article&id=140:hazarove&catid=15:2005&Itemid=10>.

⁷⁷Bečka, J.: *Úvod do pašťského jazyka*. Str. 5.

na severu země je téměř totožná s hovorovou řečí Tádžikistánu. Mluví ji asi polovina obyvatel.⁷⁸

Východoturecké jazyky, používané v severozápadní části země (uzbečtina, turkmenština, kazaština a kyrgyzština), patří do turkomongolské jazykové skupiny a dialekty Hazárů (*hazáragí*) se počítají mezi jazyky mongolské. Mluví jimi asi šestina obyvatel. Na území Afghánistánu se všechny píší upraveným arabským písmem zprava doleva, i když některé z nich ve své původní vlasti přecházejí k latině.⁷⁹

⁷⁸Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 23.

⁷⁹Tegey, H.: *A Reference Grammar of Pashto*. Str. 28.

3 PROBLÉMOVÉ OBLASTI AFGHÁNISTÁNU:

Problémem Afghánistánu nejsou jen války, ale také časté zemětřesení, dlouhé období sucha a velká produkce opia. Surové opium se nejčastěji používá jako základní surovina pro výrobu dalších drog. Podle oficiálních údajů na Afghánistán připadá 93 % veškeré světové produkce opia a každý rok produkce vzrůstá.⁸⁰ Odhadem je zde asi 70 % osevné plochy oseto právě opiem. Produkci opia však nejsou schopny ani zastavit zahraniční vojska. Například v provincii Hilmand nacházející se v jihozápadní části země, kde působí britská vojska, produkce opia jen za poslední rok vzrostla o 30-50 %.⁸¹ Po invazi amerických jednotek do Afghánistánu v roce 2001 se provincie Hilmand stala největším producentem opia na světě. Boj proti afghánskému drogovému průmyslu byl proto zařazen mezi primární oblasti zahraničních aktivit. Česká republika se podílí nepřímou v boji proti drogovému průmyslu, a to snahou o udržení bezpečnosti v Afghánistánu.⁸²

Místní komunikace a vodní zdroje jsou v zoufalém stavu a na mnoha místech chybí také elektrifikace a plynofikace. Téměř 80 % obyvatel je negramotných a vzdělávací systém je zde nedostatečný.⁸³ Neexistence sítě školství, zdravotního systému a další infrastruktury měli za následek naprostou zaostalost venkova ale i měst. V oblastech zlepšení afghánskému školství a zdravotnictví se značně angažují především neziskové organizace (Člověk v tísni při České televizi nebo Berkat – viz níže).⁸⁴

Válka v Afghánistánu zničila také téměř 90% lesů. Krajina tak podléhá různé erozi půdy a nedostatku vodních zdrojů, které devastují i tak málo efektivní zemědělství. Snahy o to, aby Afghánci přijali myšlenku udržitelného rozvoje a následovali ji, jsou velmi obtížné a

⁸⁰Exnerová, V.: *Globální problémy a rozvojová spolupráce – Témata, o která se lidé zajímají*. Str. 26.

⁸¹AIHRC: *Economic and social situation of most Afghans. The Afghanistan Independent Human Rights Commission* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-05-30]. Dostupné z WWW: <http://www.aihrc.org.af/Pre_rel_Eng_Ecn_III.pdf>.

⁸²AIHRC: *Economic and social situation of most Afghans. The Afghanistan Independent Human Rights Commission* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-05-30]. Dostupné z WWW: <http://www.aihrc.org.af/Pre_rel_Eng_Ecn_III.pdf>.

⁸³Exnerová, V.: *Globální problémy a rozvojová spolupráce – Témata, o která se lidé zajímají*. Str. 27.

⁸⁴Kudláček, L.: *Stav a perspektivy humanitární a rozvojové pomoci v Afghánistánu z pohledu společnosti Člověk v tísni* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-05-29]. Dostupné z WWW: http://www.ceses.cuni.cz/CESES-69-version1-prispevek_Kudlacek.pdf>.

problematické. Afghánci, především díky dlouhodobému konfliktu, přežívají spíše ze dne na den a budoucnost je příliš nezajímá.⁸⁵

Dalším problémem je afghánská vláda a nedůvěra zahraničních organizací v ní. To je také důvodem, proč asi jen desetina zahraniční pomoci je předána afghánské vládě.⁸⁶ Nejslabšími články afghánské vlády jsou ministerstvo vnitra a soudnictví. Obě tyto instituce jsou zkorumpované a trpí nedostatkem základních znalostí a vybavení. Bez efektivní a spravedlivé policie a soudnictví není vláda schopna udržet bezpečí v zemi. A pokud vláda neposkytne lidem bezpečí, tak oni jí neposkytnou uznání.⁸⁷

3. 1. SOCIOEKONOMICKÁ SITUACE V AFGHÁNISTÁNU:

Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole, Afghánistán je jeden z nejchudších a nejméně rozvinutých států na světě. Jeho ekonomika velmi utrpěla politickým a vojenským neklidem, který trvá od roku 1979. K částečnému zlepšení situace došlo po pádu hnutí Tálibánu v roce 2001 díky finanční podpoře mezinárodního společenství, a zejména po roce 2003, kdy skončilo čtyřleté období katastrofálního sucha.⁸⁸ Díky přílivu peněz z mezinárodní rozvojové spolupráce, investic a vývoje v oblasti zemědělství ekonomika posledních šest let soustavně roste, a to průměrně o 12 % za rok.⁸⁹ I přes tento pokrok zůstává Afghánistán vysoce závislý na zahraniční pomoci, zemědělství a obchodu se sousedními zeměmi.

⁸⁵AIHRC: *Economic and social situation of most Afghans. The Afghanistan Independent Human Rights Commission* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-05-30]. Dostupné z WWW: <http://www.aihrc.org.af/Pre_rel_Eng_Ecn_III.pdf>.

⁸⁶Humanitární pomoc v Afghánistánu čelí kritice [online]. c1996. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-05-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/9761-humanitarni-pomoc-v-afghanistanu-celi-kritice/>>.

⁸⁷Rubin, B.: *Saving Afghanistan* [online]. c2002. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-01]. Dostupné z WWW <<http://www.foreignaffairs.org/20070101faessay86105-p20/barnett-r-rubin/saving-afghanistan.html>>.

⁸⁸Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 30.

⁸⁹The World Bank: *Indicators - Economic policy and External debt. The World Bank* [online]. c1990. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-06-24]. Dostupné z WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator>>.

3. 1. 1. Obyvatelstvo:

Afghánistán je nejméně vyspělý asijský stát a jeho demografické údaje jsou velmi podobné rozvojovým zemím v Africe. Afghánistán patří k poměrně lidnatým státům. V roce 2010 žilo na jeho území přibližně 29 117 mil. obyvatel, čímž se řadí na 40. místo na světě. Průměrná hustota zalidnění je 45 obyvatel/km², avšak obyvatelstvo je rozmístěno značně nerovnoměrně.⁹⁰ Afghánské demografické charakteristiky, jako například velký přírůstek obyvatel, vysoká plodnost či nízká střední délka života, tvoří vzorec typický pro rozvojovou zemi.⁹¹ Růst afghánské populace o 3,3 % ročně je společně s růstem populací většiny afrických států jeden z nejrychlejších na světě, přičemž jeho hodnota téměř o dvě procenta převyšuje celosvětový průměr. Také úhrnná plodnost 6,25 je jedna z nejvyšších na světě. Naopak střední délka života je díky špatným sociálním podmínkám jedna z nejnižších. Naděje dožití afghánských obyvatel je pouhých 45,5 let a pro rok 2010 byla zaznamenána shodná u obou pohlaví.⁹²

3. 1. 2. Migrace:

Afghánistán je migračně velmi aktivní zemí. Efektem častých politických převratů a změn v nedávné historii bylo množství lidí, kteří byli, ať už dobrovolně či nedobrovolně, nuceni opustit Afghánistán. Silný proud uprchlíků vyvolala jak sovětská invaze v roce 1979, tak poměrně dlouhá občanská válka, která následovala v 90. letech 20. století.⁹³ Uprchlíci našli azyl převážně v sousedním Pákistánu a Íránu. Koncem 80. let bylo v těchto zemích kolem 5 mil. Afghánců.⁹⁴ Po americké invazi v roce 2001 odešli postupně do Pákistánu další 2 mil. obyvatel. Společně s Íránem tak na začátku 21. století čítal počet afghánských uprchlíků v

⁹⁰UN: *Population division: The 2008 revision population database* [online]. c1990. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-24]. Dostupné z WWW: <<http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>>.

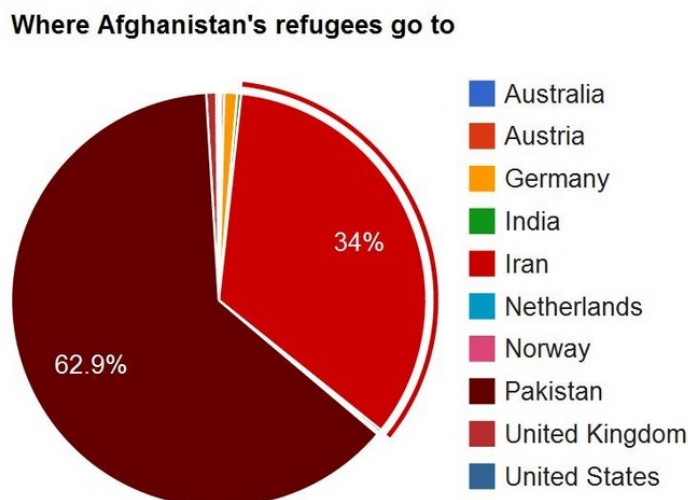
⁹¹Kudláček, L.: *Stav a perspektivy humanitární a rozvojové pomoci v Afghánistánu z pohledu společnosti Člověk v tísni* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-24]. Dostupné z WWW: http://www.ceses.cuni.cz/CESES-69-version1-prispevek_Kudlacek.pdf.

⁹²UN: *Population division: The 2008 revision population database* [online]. c1990. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-24]. Dostupné z WWW: <<http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>>.

⁹³Kučera, D.: *Afghánistán* [online]. c1997. Aktualizováno 2004, [cit. 2012-05-22]. Dostupné z WWW <<http://www.ecesty.cz/zeme/afghanistan.htm>>.

⁹⁴Rychlá, L.: *Dobrovolné návraty jako trvalé řešení problémů uprchlíků* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-06-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.cz/ochrana/?cid=494>>.

těchto dvou zemích 7,5.⁹⁵ Od roku 2002 bylo prostřednictvím repatričních programů UNHCR více jak 5 mil. Afghánců navraceno zpět.⁹⁶ I přes tyto úspěchy je špatná bezpečnostní situace při repatriaci zbylých uprchlíků či při návratu vnitřně vysídlených obyvatel závažným problémem. Bezpečnost ovšem není jedinou překážkou. Potíže bývají také se zajištěním bydlení, pozemků a živobytí pro navrátilivší se uprchlíky.⁹⁷

Obr. 2: Rozmístění uprchlíků z Afghánistánu v roce 2011

Zdroj: <http://www.intellectualltakeout.org/library/chart-graph/where-afghanistans-refugees-go>

⁹⁵Rychlá, L.: *Dobrovolné návraty jako trvalé řešení problémů uprchlíků* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-06-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.cz/ochrana/?cid=494>>.

⁹⁶UNHCR: *Afghanistan. United Nations High Commissioner for Refugees* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupné z WWW:

<http://translate.googleusercontent.com/translate_c?hl=cs&langpair=en|cs&u=http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page%3Fpage%3D49e486eb6&rurl=translate.google.cz&usg=ALkJrhiS74VyomFB_VQO3s_WaD1U0mpx0g>.

⁹⁷UNHCR: *Afghanistan. United Nations High Commissioner for Refugees* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupné z WWW:

<http://translate.googleusercontent.com/translate_c?hl=cs&langpair=en|cs&u=http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page%3Fpage%3D49e486eb6&rurl=translate.google.cz&usg=ALkJrhiS74VyomFB_VQO3s_WaD1U0mpx0g>.

3. 1. 3. Průmysl:

Moderní průmysl v zemi prakticky neexistuje. Jediným poměrně rozvinutým odvětvím je potravinářský průmysl, zpracovávající zemědělské produkty, a textilní průmysl (vlnářství bavlnářství, výroba koberců). V malém měřítku se také vyrábí cement, cukr, obuv, základní chemické výrobky a umělá hnojiva. Nejvíce rozvinutá jsou tradiční umělecká řemesla.⁹⁸ V nedávné době byla v zemi objevena významná ložiska kovů, především lithia, železa, zlata, kobaltu, uranu a mědi. To by mohlo do budoucna představovat pro Afghánistán značné příležitosti.⁹⁹

Vzhledem k tomu, že země nemá žádný těžební průmysl ani odpovídající infrastrukturu, nedokáže své přírodní bohatství sama využít dříve než za několik desítek let. Zveřejnění informací o velkých ložiscích kovů by ovšem mohlo přilákat investory ze zemí jako je Čína, Indie nebo Rusko.¹⁰⁰ Na druhou stranu, objev ložisek může být teoreticky také důvodem k zintenzivnění bojů. Bohaté zásoby kovů mohou znamenat pro Tálibán další motivaci k převzetí moci v zemi.

3. 1. 4. Zemědělství:

Hlavním zdrojem obživy obyvatel je zemědělství (rostlinná výroba a pastevectví), v němž pracují více jak dvě třetiny praceschopného obyvatelstva. Ze zemědělských plodin se velmi intenzivně pěstuje pšenice, dále opiový mák, kukuřice, vinná réva či ovoce. Významným obchodním artiklem je sušené ovoce a oříšky.¹⁰¹

Zemi postihují častá sucha a rostlinná výroba tak trpí nedostatkem vláhy. Zavlažováno je však pouze okolo 6 % zemědělské půdy. Přelom roku 2008 a 2009 byl díky katastrofálnímu suchu z hlediska zemědělství velmi nevýnosný a velké množství lidí bylo vystavěno hladovění.¹⁰²

⁹⁸Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 129.

⁹⁹ČTK: *NATO narysovalo budoucnost Afghánistánu, zaplatí ji i Češi* [online]. c2006. Aktualizováno 2012, [cit. 2012-06-30]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/amerika/nato-narysovalo-budoucnost-afghanistanu-zaplati-ji-i-cesi_235236.html>.

¹⁰⁰Šlachta, M.: *Ohniska napětí ve světě*. Str. 48.

¹⁰¹Marek, J.: *Dějiny Afghánistánu*. Str. 132.

¹⁰²Boháč, A.: *Afghánistán za vlády Tálibánu: politicko-geografická analýza* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-06-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.epolis.cz/nezarazene-clanky/320-afghanistan-za-vlady-talibanu-politicko-geografickaanalyza.html>>.

Jak už bylo napsáno výše, Afghánistán je největším světovým producentem opia a významným dodavatelem hašiše a heroinu. Produkce opia v roce 2007 tvořila více než polovinu HDP země, a Afghánistán se tak stal exkluzivním dodavatelem jedné z nejnebezpečnějších drog. V posledních několika letech produkce i rozloha osevních ploch máku významně poklesla, a to díky vládnímu programu, který se snaží o redukci pěstování opiového máku v afghánských provinciích.¹⁰³ Boj s drogami zatím ale nemá velké vyhlídky na úspěch, neboť produkce máku je často jediným zdrojem obživy velkého počtu chudých rolníků.

3. 1. 5. Životní úroveň:

Zdravotnictví je jednou z nejzaostalejších oblastí sociálního systému v zemi. Na špatnou úroveň a dostupnost zdravotnictví ukazují i výsledky průzkumu AIHRC (2009).¹⁰⁴ Více jak polovina dotazovaných v průzkumu uvedla, že má přístup ke zdravotní péči - státní, soukromé či poskytované NNO. Přesto jsou dlouhé vzdálenosti (či dokonce naprostá nedostupnost) do zdravotnických center, špatná kvalita léků a vybavení a nízká kapacita i kvalifikace zdravotnického personálu nejzávažnější překážky bránící dosažení práva na zdraví pro všechny obyvatele. Díky nejisté bezpečnostní situaci v některých oblastech země bylo zavřeno značné množství zdravotních středisek, což ke zlepšení úrovně zdravotnictví v zemi nepomohlo.¹⁰⁵

S výsledky AIHRC se shodují i oficiální data. V hodnotách kojenecké úmrtnosti dosahuje Afghánistán světového prvenství. Tento ukazatel zprostředkovaně hovoří o kvalitě životní úrovně a zdravotnické péče v zemi. Kvocient kojenecké úmrtnosti dosáhl za rok 2010 hodnot 149,6 ‰.¹⁰⁶

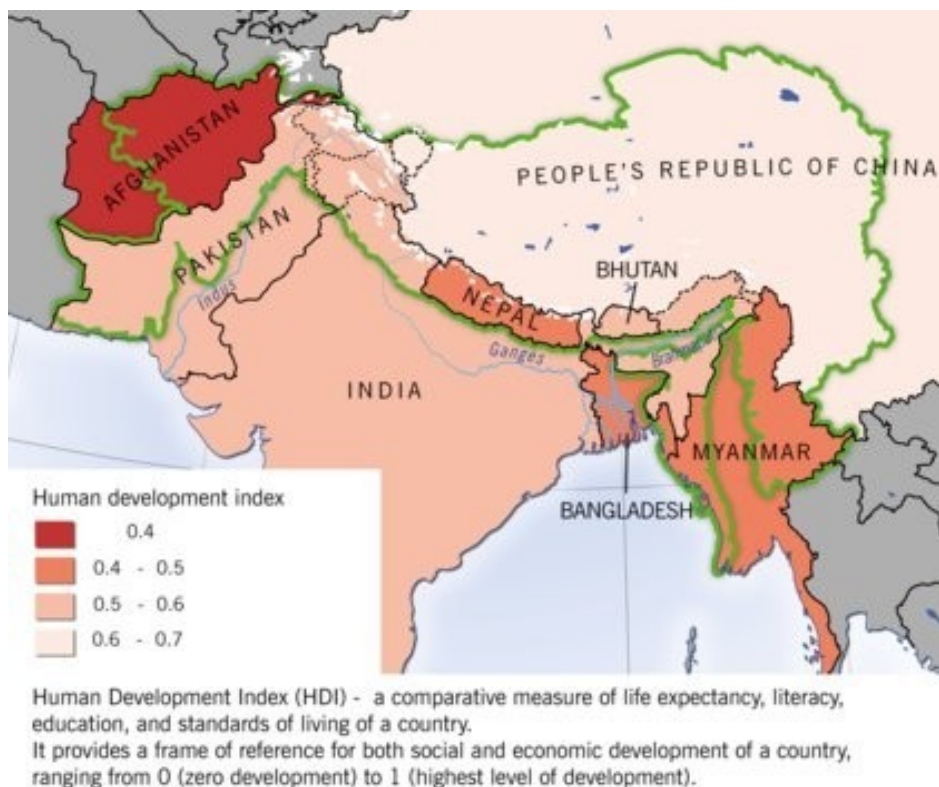
¹⁰³UNODC: *Afghanistan Opium Survey 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-21]. Dostupné z WWW: <http://www.unodc.org/documents/cropmonitoring/Afghanistan/Afg_opium_survey_2010_exsum_web.pdf>.

¹⁰⁴AIHRC: *Report on the Situation of Economic and Social Rights in Afghanistan – IV* [on -line] c2001. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-11]. Dostupné z WWW: <http://www.aihrc.org.af/2010_eng/Eng_pages/Reports/Social_Economic/4/Economic%20&%20Social_Rights%20Report_English4.pdf>.

¹⁰⁵Šlachta, M.: *Ohniska napětí ve světě*. Str. 49.

¹⁰⁶UN: *Population division: The 2008 revision population database* [online]. c2001. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-21]. Dostupné z WWW: <<http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>>.

Katastrofální jsou též hygienické podmínky a přístup k pitné vodě. Téměř 70 % respondentů AIHRC (2009) uvedlo, že nemá přístup k nezávadné pitné vodě a vzdálenost k dosažení vodního zdroje je často delší než 15 minut. Dvacet procent dotázaných odpovědělo, že sdílejí zdroj vody se svými zvířaty. Znečištěná voda je také jeden z důvodů vysoké mortality v zemi. Podle statistik UNDP (2007) 68 % celkové populace nemá přístup k nezávadné pitné vodě.¹⁰⁷

Obr. 3: Index lidského rozvoje – Afghánistán, 2010

Zdroj:http://www.grida.no/graphicslib/detail/human-development-index-hdi-for-the-countries-in-the-hindu-kush-himalaya-region_ecf4

3. 1. 6. Problematika ženských práv:

Postavení afghánských žen ve společnosti nevyplývá až tak z islámského náboženství, jako z kmenových tradic Afghánistánu. Roli v jejich životě však kromě víry hrají i specifické morální a kulturní zásady. Afghánistán je typicky maskulinní společností, ve které ženy mají minimum práv - právo na vzdělání, zaměstnání či osobní svobodu žen je v této zemi potlačeno. Úsilím západního světa je pomoci afghánským ženám zlepšit jejich životní situaci

¹⁰⁷UNDP: *Afghanistan human development report 2007* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-21] Dostupné z WWW:<<http://hdr.undp.org/en/reports/national/asiathepacific/afghanistan/nhdr2007.pdf>>.

a alespoň velice vzdáleně přiblížit jejich životní styl tomu západnímu.¹⁰⁸ Je však dobré si klást otázky, zdali afghánské ženy stojí vůbec o takovou pomoc a chtějí změnit svůj způsob života.

¹⁰⁸BBC Česká redakce: *Život žen v Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2001, [cit. 2012-06-30]
Dostupné z WWW:<<http://www.bbc.co.uk/czech/korespondent/148.shtml>>.

4 PRIORITY OBLASTI ZAHRANIČNÍ POMOCI AFGHÁNISTÁNU:

Mezinárodní rozvojová spolupráce se zaměřuje na ty oblasti, které jsou postiženy nejvíce, a finanční či projektovou činností se snaží o jejich nápravu. Zahraniční pomoc musí primárně vycházet z potřeb dané země, aby byla efektivní. Tyto potřeby se ale mění a zahraniční pomoc by se jim měla přizpůsobit. Také potřeby Afghánistánu se v čase měnily. Po válce to byla potřeba základních potravin a vybavení, proto byla zahraniční pomoc zaměřena především na odstranění následků války, na zajištění základních potřeb pro místní obyvatelstvo a na pomoc při návratu uprchlíků.¹⁰⁹

Dnes je pomoc soustředěna hlavně na udržitelný a dlouhodobý rozvoj Afghánistánu. K němu má přispět zlepšení zemědělských podmínek a rozšíření vodních zdrojů. Neziskové organizace také zajišťují školení v oblasti hygieny a péče o nové vodní zdroje.¹¹⁰

Na území Afghánistánu působí několik typů aktérů:

- a) Vojenské – mise Trvalá svoboda, ISAF, provinční rekonstrukční týmy
- b) Nevládní/civilní – mezinárodní i domácí NNO, provinční rekonstrukční týmy
- c) Vládní – týmy zahraničních vlád
- d) Mezinárodní organizace – Světová banka, OSN, FAO apod.¹¹¹

Zahraniční rozvojovou spolupráci a pomocí, v rovině realizace rozvojových projektů, se však zabývají pouze nevládní neziskové organizace a civilní části provinčních rekonstrukčních týmů. Rekonstrukční projekty financují také zahraniční vlády a mezinárodní organizace. Vojenské jednotky mise USA Trvalá svoboda a mezinárodní mírové sbory Severoatlantické aliance ISAF mají na starost zajištění bezpečnosti a zlepšení celkové bezpečnostní situace v zemi.¹¹²

¹⁰⁹Rychlá, L.: *Dobrovolné návraty jako trvalé řešení problémů uprchlíků* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-06-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.cz/ochrana/?cid=494>>.

¹¹⁰Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 120.

¹¹¹Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 120.

¹¹²Moravec, F.: *Český rekonstrukční tým aneb Jak postavit Lógar na vlastní nohy*. Str. 28.

K identifikacím afghánských základních potřeb velkou měrou přispěla konference o budoucnosti státu Afghánistán konaná v lednu 2006 v Londýně. Konference se zúčastnilo na 60 zemí, mezi nimiž byla i Česká republika. V jejím průběhu byla přijata tzv. Dohoda o Afghánistánu (*Afghanistan Compact*), ve které byly identifikovány tři navzájem závislé prioritní oblasti zahraničních aktivit pro následujících pět let:

- Bezpečnost
- Lidská práva
- Ekonomický a sociální vývoj¹¹³

Česká republika, při identifikaci prioritních oblastí a aktivit humanitárních a rozvojových projektů v Afghánistánu, vychází právě z Dohody o Afghánistánu, přijaté na konferenci v roce 2006 a z aktuálních afghánských rozvojových potřeb, jež definovala afghánská vláda.¹¹⁴ V oblasti zvýšení bezpečnosti Afghánistánu působí především české armádní jednotky. Česká republika má v Afghánistánu svůj první provinční rekonstrukční tým v provincii Logár. Součástí tohoto týmu je jak vojenská, tak i expertní část. Ke zvýšení bezpečnosti přispěla i organizace HALO Trust Afghanistan, kterou finančně podpořila vláda ČR. Tato organizace se soustředí na odminování afghánského území.¹¹⁵

Koordinace pomoci Afghánistánu je však kvůli nepřehledné situaci vzniklé paralelním působením mnoha aktérů velmi obtížná. Podle Waisové velký počet současně působících aktérů rozvojové spolupráce vedli v Afghánistánu k situaci, která se dá označit jako „paradox mnohosti“.¹¹⁶ Situace na poli rozvojové spolupráce je díky přítomnosti mnoha NNO nepřehledná a efektivita vynaložených sil a zdrojů se tak výrazně oslabuje. Velký objem

¹¹³Afghanistan Compact. *The London Conference of Afghanistan* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-06-21]. Dostupné z WWW: <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/afghanistan_compact.pdf>.

¹¹⁴Afghanistan Compact. *The London Conference of Afghanistan* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-06-21]. Dostupné z WWW: <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/afghanistan_compact.pdf>.

¹¹⁵Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 120.

¹¹⁶Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Str. 120.

finančních prostředků proudících do země prostřednictvím nestátních aktérů navíc znesnadňuje obnovu efektivní vlády.¹¹⁷

¹¹⁷*Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do EU* [online]. c2004. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-08]. Dostupné z WWW
<http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/66E45F679EF975CAC12571B6006EB537>.

5 ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÁ POMOC:

Po 2. světové válce se objevila nová možnost jak pomoci méně rozvinutým zemím. Jedná se o dlouhodobou pomoc od vyspělých států, jež se nazývá zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS).¹¹⁸ Hlavním cílem rozvojové pomoci je především snížení chudoby. OSN definovala tzv. Rozvojové cíle tisíciletí – viz níže, jež byly na konferenci v roce 2000 přijaty celkem 191 státy. Také Česká republika, koncepcí zahraniční rozvojové pomoci pro roky 2002 - 2007 a 2010 - 2017, přislíbila plnění Rozvojových cílů tisíciletí.

Celosvětová snaha bojovat s extrémní chudobou ve světovém měřítku není nová a na půdě OSN se diskutuje od počátku padesátých let. Nejčastěji se projevovala ve snaze zvýšit financování v rámci rozvojové pomoci, což se ovšem nedařilo a nedaří. Již v padesátých letech vedla tato snaha k tomu, že bylo navrženo, aby bohaté země přispívaly jedním procentem svého HDP na rozvoj chudých zemí, což bylo nakonec schváleno na Konferenci OSN pro obchod a rozvoj v roce 1964.¹¹⁹ Toto číslo bylo ovšem stále častěji napadáno a tak v r. 1969 navrhla Světová banka 0,7 % HDP na rozvojovou pomoc. K tomu se také zavázalo valné shromáždění OSN v roce 1970. Jakkoli je tento závazek neustále opakován na konferencích a valných shromážděních OSN, je dnes většina bohatých zemí daleko za těmito závazky.¹²⁰

Až v září roku 2000 na Summitu tisíciletí všech 189 členských států OSN spolu s Vatikánem a Švýcarskem ztvrdilo své odhodlání odstranit extrémní chudobu na naší planetě, její příčiny a následky do roku 2015. Základní osnovou se stalo osm rozvojových cílů rozpracovaných do osmnácti úkolů. Ačkoliv jsou Rozvojové cíle tisíciletí z různých stran kritizovány pro opomenutí určitých témat, úspěch představuje už jen ten holý fakt, že se na nich 191 států světa shodlo a k jejich plnění se zavázalo.¹²¹

¹¹⁸Halaxa P.: *Zahraniční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí* [online]. c1996. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-10]. Dostupné z WWW <<http://prg.xf.cz/kniha/kap4.htm>>.

¹¹⁹OSN Praha: *Rozvojové cíle tisíciletí* [online]. c2005. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-17]. Dostupné z WWW <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>>.

¹²⁰Česko proti chudobě: *Rozvojové cíle tisíciletí* [online]. c2000. Aktualizováno 2000, [cit. 2012-06-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicileti/>>.

¹²¹OSN Praha: *Rozvojové cíle tisíciletí* [online]. c2005. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-17]. Dostupné z WWW <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>>.

Rozvojové cíle tisíciletí jsou:

1. cíl: Odstranit extrémní chudobu a hlad
2. cíl: Dosáhnout základního vzdělání pro všechny
3. cíl: Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti
4. cíl: Snížit dětskou úmrtnost
5. cíl: Zlepšit zdraví matek
6. cíl: Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi
7. cíl: Zajistit udržitelný stav životního prostředí
8. cíl: Budovat světové partnerství pro rozvoj¹²²

Zahraniční rozvojová pomoc se stala nedílnou součástí zahraniční politiky ČR.¹²³ V rámci rozvojové pomoci upřednostňuje ČR definování prioritních zemí, které pomoc nejvíce potřebují, a poté dlouhodobou spolupráci s těmito zeměmi. Také Afghánistán byl v rámci koncepce rozvojové pomoci pro roky 2002-2007 zařazen mezi dvacet prioritních zemí.¹²⁴ V souladu s mezinárodními doporučeními pak přistoupila Česká republika v rámci Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010 – 2017 ke stanovení počtu programových zemí na pět (Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko, Mongolsko).¹²⁵

Nezanedbatelnou úlohu mají v politice rozvojové spolupráce také neziskové nevládní organizace, neboť mají lepší přístup k příjemcům pomoci a mohou být viděny jako důvěryhodnější. ZRS může být, z hlediska dárce, poskytována dvoustranně nebo mnohostranně prostřednictvím mezinárodních organizací.¹²⁶

¹²²Česko proti chudobě: *Rozvojové cíle tisíciletí* [online]. c2000. Aktualizováno 2000, [cit. 2012-06-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicileti/>>.

¹²³Do roku 2006 byla Česká republika dárce i příjemcem zahraniční pomoci. Od roku 2006 je pouze dárce.

¹²⁴Kudláček, L.: *Stav a perspektivy humanitární a rozvojové pomoci v Afghánistánu z pohledu společnosti Člověk v tísni* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: <http://www.ceses.cuni.cz/CESES-69-version1-prispevek_Kudlacek.pdf>.

¹²⁵*Dvoustranná rozvojová spolupráce* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-06]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/index.html>.

¹²⁶Halaxa P.: *Zahraniční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí* [online]. c1996. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW <<http://prg.xf.cz/kniha/kap4.htm>>.

5. 1. OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ POMOC (ODA):

Je jedním z nejdůležitějších nástrojů pro předcházení světové nestabilitě, konfliktům a extrémní chudobě. Její objem činí ročně kolem 60 miliard USD. Mezi největší poskytovatele ODA již tradičně patří vlády vyspělých zemí. Většina finančních prostředků, určených pro tyto účely, pochází ze zemí, jež jsou členy OECD.¹²⁷ Země OECD jsou největším poskytovatelem bilaterální pomoci, a také největším zdrojem financí pro multilaterální organizace.¹²⁸ Většina členských zemí OECD, jež poskytují největší objemy zahraniční pomoci, jsou zároveň i členy Výboru pro rozvojovou asistenci (DAC). Ale i země, které nejsou členem DAC poskytují značné objemy zahraniční pomoci. Jde například o země jako je Česká Republika, Slovensko, Polsko, Turecko či Jižní Korea. Dalším velkým poskytovatelem ODA jsou státy Evropské unie. Ty poskytují souhrnně více než polovinu ODA.¹²⁹

Při koordinaci oficiální rozvojové pomoci zastává významnou roli Program OSN pro rozvoj (*United Nations Development Programme*). Poskytuje poradenství, školení a grantovou podporu rozvojovým zemím, s důrazem na pomoc těm nejméně rozvinutým. Program se zaměřuje na omezování chudoby, podporu demokracie, životní prostředí, sociální rozvoj, prevenci konfliktů a boj s AIDS/HIV.¹³⁰

Rozvojová spolupráce může být použita i jako prostředek rozšiřování svého politického a ekonomického vlivu a stát se tak další frontou zahraniční politiky. Více či méně skrytým cílem rozvojové pomoci může být například šíření demokracie a lidských práv, zabezpečení nových trhů nebo získání přístupu k bohatým surovinovým zdrojům. Některé státy se k těmto prostředkům otevřeně hlásí, například Americká agentura pro rozvojovou pomoc (USAID) na svých stránkách uvádí:

¹²⁷Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

¹²⁸Halaxa P.: *Zahranční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí* [online]. c1996. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW <<http://prg.xf.cz/kniha/kap4.htm>>.

¹²⁹MZV ČR: *Česká republika pomáhá* [online]. c2000. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/aktualne/publikace_o_zahranicni_rozvoje.html>.

¹³⁰*United Nations Development Programme* [online]. c2001. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-30]. Dostupné z WWW:<<http://www.undp.org/about/>>.

„Americká zahraniční pomoc s sebou odjakživa nese dvojrozměrný účel: šíření zájmů americké zahraniční politiky prosazováním demokracie a volných trhů a zároveň zlepšovat životy občanů rozvojového světa.“¹³¹

Členské státy DAC	Celkový objem ODA (v mil. USD)	ODA/HND
Švédsko	5 606	1,02 %
Norsko	4 936	1,00 %
Lucembursko	413	0,99 %
Dánsko	2 981	0,86 %
Nizozemí	6 324	0,75 %
Velká Británie	13 739	0,56 %
Belgie	2 800	0,53 %
Finsko	1 409	0,52 %
Irsko	904	0,52 %
Francie	12 994	0,46 %
Švýcarsko	3 086	0,46 %
Německo	14 533	0,40 %
Austrálie	4 799	0,35 %
Kanada	5 291	0,31 %
Španělsko	4 264	0,29 %
Portugalsko	669	0,29 %
Rakousko	1 107	0,27 %
Nový Zéland	429	0,28 %
USA	30 745	0,20 %
Itálie	4 241	0,19 %
Japonsko	10 604	0,18 %
Korea	1 321	0,12 %

¹³¹Agentura Spojených států amerických pro zahraniční pomoc (USAID) [online]. c2000. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-06-16]. Dostupné z WWW:<http://www.usaid.gov/about_usaid/>.

Řecko	331	0,11 %
Celkem / průměrné procento	133 526	0,31 %

Tabulka č. 1 Srovnání ODA vyspělých a nastupujících dárců včetně ČR – předběžná data resp. konečná data v případě ČR, za rok 2011 (v mil. USD)

Zdroj: *OECD/DAC*

5. 1. 1. ODA Afghánistánu:

Největší poskytovatelé oficiální rozvojové pomoci Afghánistánu jsou USA, Kanada, Velká Británie, Nizozemí a evropské severské státy¹³². Afghánistán se často vyskytuje na předních místech prioritních zemí, do kterých je pomoc určena. U Spojených států, Velké Británie, Kanady, Řecka, Finska a Norska je Afghánistán mezi prvními pěti prioritními zeměmi, do kterých směřuje pomoc těchto států. Mezi prvními deseti prioritními zeměmi je Afghánistán v Nizozemí, Švédsku, Portugalsku a v Itálii. Prioritní zemí je také ve slovenské a polské politice rozvojové pomoci. Na druhé straně se Afghánistán vůbec nevyskytuje mezi dvaceti prioritními zeměmi v japonské, belgické, francouzské a španělské politice rozvojové spolupráce.¹³³

Mezi deseti největšími příjemci české ZRS se Afghánistán nachází už od roku 2003. V roce 2006 činila česká ODA Afghánistánu 4,2 mil. USD. Ve srovnání se velkými členy DAC je česká pomoc výrazně nižší, což se dalo očekávat. Vhodnější se však srovnání České republiky s nečlenskými státy DAC a s novými členskými státy EU. Ve srovnání například se Slovenskem, Polskem či Maďarskem je česká pomoc Afghánistánu kvantitativně mnohem vyšší. Slovensko v roce 2006 poskytlo Afghánistánu, v rámci bilaterální ODA, částku ve výši 1,5 mil. USD. Polská bilaterální ODA Afghánistánu v roce 2006 činila pouhých 0,54 mil. USD. Obě tyto země mají Afghánistán zařazen mezi primárními zeměmi, do kterých putuje

¹³²*Evaluation of finnish aid to Afghanistan* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/36/57/40459321.pdf>>.

¹³³*Afghanistan National Development Strategy 2008 – 2013* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-06-27]. Dostupné z WWW: <http://www.embassyofafghanistan.org/documents/Afghanistan_National_Development_Strategy_eng.pdf>.

jejich zahraniční pomoc.¹³⁴ Jako příklad uvádím dva různé zahraniční donory a jejich programy:

Spojené státy americké, zaštitěné vládní organizací USAID, se zaměřují na široké spektrum projektů. Největší důraz je kladen na rozvoj a rekonstrukci dopravní infrastruktury, snižování produkce opiového máku, podporu místních vlád a školení členů soudní moci. USA podporují také školství a již postavily v Afghánistánu 680 škol. Důležitý význam této organizace spočívá také ve školení porodních asistentek, které pomohlo zvýšit počet těchto zdravotnic ze 404 na 1700 v průběhu šesti let, čímž pravděpodobně přispělo ke snížení kojenecké a mateřské úmrtnosti.¹³⁵

Španělsko je hlavní podporou afghánské zemědělské rozvojové strategie. Jedním z nejzajímavějších návrhů je vytvoření Národní školy pro rozvoj venkova v jedné z nejchudších provincií Badghis. Na realizaci této školy se Madrid zavázal poskytnout 15 mil. euro. Mezi lety 2001 – 2008 dosáhl celkový příspěvek španělské vlády na rekonstrukci a ekonomický a sociální rozvoj Afghánistánu 225 mil. euro.¹³⁶

Země	Pomoc Afghánistánu (mil. dolarů)	Místo mezi dvaceti prioritními zeměmi
USA	1 358	2.
Velká Británie	230	4.
Kanada	116	3.
Německo	103	12.
Japonsko	89	-
Nizozemí	85	6.
Norsko	66	5.
Švédsko	44	8.

¹³⁴MZV ČR: *Plán zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projekty/rocni_plany/plan_zrs_na_rok_2010.html>.

¹³⁵USAID: *Asia - Afghanistan*. [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW:<<http://www.usaid.gov/locations/asia/countries/afghanistan/>>.

¹³⁶USAID: *Asia - Afghanistan*. [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW:<<http://www.usaid.gov/locations/asia/countries/afghanistan/>>.

Itálie	28	10.
Austrálie	19	14.
Švýcarsko	17	10.
Finsko	15	5.
Řecko	14	3.
Portugalsko	6	9.

Tabulka č. 2: Největší poskytovatelé ODA Afghánistánu v roce 2005-2006

Zdroj: Peer Reviews of DAC Members,

http://www.oecd.org/newsEvents/0,3382,en_2649_34603_1_1_1_1_37413,00.html; Statistical Annex of the 2007 Development Co-operation Report,

http://www.oecd.org/document/9/0,3343,en_2649_34447_1893129_1_1_1_1,00.html

	Objem české ZRS Afghánistánu (mil. USD)	Místo mezi největšími příjemci ZRS ČR
2004	6,08	3.
2005	1,96	6.
2006	4,20	3.
2007	10,62	1.
2008	42,10	1.

Tabulka č. 3: Objem české ZRS Afghánistánu v letech 2004-2008

Zdroj: http://www.mzv.cz/public/44/cd/d1/421919_268744_MZV_RS_Statistika_09_220x308_CZ.pdf

6 OFICIÁLNÍ ROZVOJOVÁ POMOC ČR:

Zahraníční rozvojová spolupráce je integrální součástí zahraniční politiky České republiky již od 50. let minulého století. Rámcovým a strategickým cílem české rozvojové politiky je odstraňování chudoby a podpora bezpečnosti a prosperity prostřednictvím efektivního partnerství, které umožní chudým a málo rozvinutým zemím realizovat jejich rozvojové cíle.¹³⁷

Výchozím bodem pro českou zahraniční rozvojovou spolupráci jsou Rozvojové cíle tisíciletí. Česká republika patří v oblasti stabilizace Afghánistánu k dlouhodobě aktivním hráčům v civilní i vojenské sféře.¹³⁸ V rámci pětiletého programu ZRS ČR pro léta 2006 – 2010 byl Afghánistán (společně s Irákem) stanoven jako střednědobě prioritní země bez programových dokumentů a vyčleněných zvláštních finančních prostředků.

Od roku 2008 probíhá rozvojová spolupráce s Afghánistánem primárně prostřednictvím českého provinčního rekonstrukčního týmu v provincii Lógar – viz kapitola níže, jehož činnost je jedním z určujících faktorů nezbytných pro celkovou stabilizaci Afghánistánu a dalších operací popsanych níže.¹³⁹ ČR vyhodnotila dosavadní programovou spolupráci s 8 prioritními zeměmi, zvolila vyvážený přístup mezi zahraniční rozvojovou spolupráci jako prostředkem k odstraňování chudoby a plnění dalších Rozvojových cílů tisíciletí a ZRS jako integrální součástí české zahraniční politiky. Dále reflektovala doporučení OECD/DAC

¹³⁷MZV ČR: *Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na léta 2010 – 2017* [online]. c2001.

Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/aktualne/koncepce_zrs_cr_2010_2017.html>.

¹³⁸MZV ČR: *Perspektivy účasti České republiky na stabilizaci Afghánistánu 2010 – 2012* [online]. c2001.

Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW:

<http://www.mzv.cz/public/df/c1/83/449626_314519_Strategie_pro_Afghanistan.pdf>.

¹³⁹MZV ČR: *Plán zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit.

2012-06-27]. Dostupný na WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projekty/rocni_plany/plan_zrs_na_rok_2010.html>.

„stanovit a používat širší rozvojová kritéria vedoucí k vyváženějšímu seznamu prioritních zemí“.¹⁴⁰

V nové Konceptci ZRS České republiky pro období let 2010 – 2017 bylo po analýze shrnuté v předcházejících bodech rozhodnuto směřovat zahraniční rozvojovou spolupráci ČR do dvou skupin zemí:

a) Prioritních zemí s programem spolupráce (tzn. programové země)

b) Prioritních zemí bez programu spolupráce¹⁴¹

Afgánistán se stal jednou z pěti prioritních zemí České republiky s programem rozvojové spolupráce. Pro následující období by tak mělo být možné alokovat prostředky na rozvojové aktivity v Afgánistánu více nad rámec PRT.¹⁴²

Rok	ODA (v mil. Kč)	HND (v mil. Kč)	ODA/HND (v %)
2006	3 636,89	3 027 400	0,12
2007	3 632,82	3 311 579	0,11
2008	4 245,26	3 418 250	0,12
2009	4 077,43	3 411 076	0,12
2010	4 341,78	3 429 000	0,13
2011	4 441,82	3 550 951	0,13

Tabulka č. 4: Objem finančních prostředků vynaložených Českou republikou na oficiální rozvojovou pomoc v letech 2006 – 2011 (v mil. Kč, běžných cenách)

Zdroj: ORS MZV ČR

¹⁴⁰Halaxa P.: *Zahraniční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí* [online]. c1996. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW <<http://prg.xf.cz/kniha/kap4.htm>>.

¹⁴¹MZV ČR: *Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na léta 2010 – 2017* [online]. c2001.

Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupné z WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/aktualne/koncepce_zrs_cr_2010_2017.htm>.

¹⁴²MZV ČR: *Plán zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit.

2012-06-27]. Dostupný na WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projekty/rocni_plany/plan_zrs_na_rok_2010.html>.

	Objem vynaložených prostředků (v Kč)	Objem vynaložených prostředků (v USD)	Podíl na celkovém objemu ODA
Dvoustranná spolupráce	1 348 299 620	76 294 950	30 %
Mnohostranná spolupráce	3 093 515 780	175 049 840	70 %
CELKEM	4 441 815 400	251 344 790	100 %

Tabulka č. 5: Základní rozdělení oficiální rozvojové pomoci (ODA) České republiky v roce 2011

Zdroj: ORS MZV ČR

Rozvojová spolupráce České republiky s Afghánistánem je v současné době realizována prostřednictvím několika aktérů:

- A. Ministerstvo zahraničních věcí ČR, resp. Česká rozvojová agentura (ČRA)
- B. Nevládní neziskové organizace
- C. Provinční rekonstrukční tým Lógar¹⁴³

6. 1. MINISTARSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR:

Ministerstvo zahraničních věcí ČR je ústředním orgánem pro oblast zahraniční politiky, v jejímž rámci vytváří koncepci a koordinuje ZRS ČR. Implementačním orgánem pro plnění úkolů v oblasti ZRS se stala Česká rozvojová agentura, která byla zřízena v lednu 2008.¹⁴⁴

Afghánistán patří od roku 2003 mezi deset největších příjemců české oficiální rozvojové pomoci. Největší objem finančních prostředků Afghánistán od ČR přijal v roce 2008, a to 789,4 mil. Kč, což bylo více než součet celkové ODA do dalších devíti rozvojových zemí¹⁴⁵

¹⁴³MZV ČR: *Plán zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projekty/rocní_plany/plan_zrs_na_rok_2010.html>.

¹⁴⁴MZV ČR: *Plán zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projekty/rocní_plany/plan_zrs_na_rok_2010.html>.

Financování rozvojové a humanitární pomoci Afghánistánu se rok od roku liší v závislosti na situaci v zemi a na finančních možnostech ČR. Od roku 2008 tvoří pravidelnou kolonku rozpočtu české ZRS PRT Lógar. V prvních dvou letech (tj. 2008 a 2009) bylo na jeho činnost vyhrazeno kolem 80 mil. Kč, v následujícím období se předpokládalo snížení ročního rozpočtu civilního týmu na 64 mil. Kč. Podíl bilaterální rozvojových projektů na celkové ODA s Afghánistánem se ročně pohyboval mezi 11 – 12 %, v roce 2009 došlo k navýšení podílu na 17,7 %.¹⁴⁶ Zbylé více než dvě třetiny finančních prostředků ODA tvořily výdaje na ostatní složky ODA - dotace NNO (Člověk v Tísni, Berkat), dobrovolné příspěvky do afghánských fondů nebo programů, humanitární pomoc, multilaterální pomoc, administrativní náklady (mzdy civilních expertů, doprava, logistika atp.), ale i část vojenských nákladů (podle míry zapojení do rozvojové a humanitární činnosti).¹⁴⁷

V roce 2011 byly v Afghánistánu na návrh ZÚ Kábul zrealizovány také dva malé lokální projekty, zaměřené na zvyšování počítačové gramotnosti žáků a studentů, resp. zavádění informačních technologií do výuky, v celkové výši 107 tis. Kč.

Česká republika v roce 2011 nabídla čtyři nová vládní stipendia afghánským studentům, využita byla dvě. Celkem v ČR studovalo 11 studentů.¹⁴⁸

Z prostředků vyčleněných na dvoustrannou rozvojovou spolupráci v roce 2011 ČR v této zemi uskutečnila jeden bilaterální projekt a dva malé lokální projekty v celkové hodnotě 4,1 mil. Kč. Dále v rámci činnosti PRT Česká republika realizovala 43 projektů v hodnotě 34,15 mil.

¹⁴⁵MZV ČR: *Plán zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projekty/rocni_plany/plan_zrs_na_rok_2010.html>.

¹⁴⁶MZV ČR: *Plán zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projekty/rocni_plany/plan_zrs_na_rok_2010.html>.

¹⁴⁷MZV ČR: *Plán zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projekty/rocni_plany/plan_zrs_na_rok_2010.html>.

¹⁴⁸*Plán zahraniční rozvojové spolupráce* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/rocni_plany/plan_zrs_na_rok_2011_1.html>.

Kč a 24 projektů rychlého dopadu v hodnotě 2,7 mil. Kč. Celková oficiální rozvojová pomoc (ODA) poskytnutá v roce 2011 Afghánistánu činila 200,8 mil. Kč.¹⁴⁹

6. 2. NEVLÁDNÍ ORGANIZACE:

V oblasti poskytování pomoci dlouho panoval názor, že role poskytovatele se nejlépe zhodí stát samotný. V posledních letech však stát ztrácí monopol na poskytování pomoci a čím dál častěji jsou poskytovatelem pomoci také nevládní neziskové organizace. Také v České republice sílí spolupráce mezi vládou ČR a nevládními organizacemi a dnes mají již v systému české zahraniční pomoci své nezastupitelné místo.¹⁵⁰

Podíl nestátních neziskových organizací na realizaci rozvojové spolupráce trvale roste. Neziskové nevládní organizace jsou vnímány jako politicky neutrální a důvěryhodné instituce. Proto mají mnohem lepší přístup ke konkrétním příjemcům pomoci a mohou se k nim dostat také blíže. Nevládní organizace mohou mít roli realizátorů projektů, mohou organizovat různá školení v oblasti vzdělávání a zdravotnictví či pomáhají při distribuci materiální pomoci. Důležitý je také jejich podíl na informování veřejnosti o podmínkách dané země či o poskytování pomoci a pomáhají tak rozšiřovat obecné povědomí a české zahraniční pomoci.¹⁵¹

Dnes je tedy role nestátních neziskových organizací v oblasti poskytování zahraniční pomoci viděna jako nezbytná. Je to způsobeno především tím, že jsou vnímány jako apolitické a vedené altruismem. Často jsou nestátní organizace také ochotnější působit i v nestabilních a nebezpečných oblastech. Jejich práce je většinou lokálně zaměřena a mohou tak využít lepší

¹⁴⁹Plán zahraniční rozvojové spolupráce [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/rocní_plany/plan_zrs_na_rok_2011_1.html>.

¹⁵⁰Kudláček, L.: *Stav a perspektivy humanitární a rozvojové pomoci v Afghánistánu z pohledu společnosti Člověk v tísni* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: http://www.ceses.cuni.cz/CESES-69-version1-prispevek_Kudlacek.pdf>.

¹⁵¹ČvT : *Globální problémy a rozvojová spolupráce* [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_136.pdf>

znalosti o oblasti a místních lidech. Pomoc je tak poskytnuta těm, kteří to nejvíce potřebují, a je efektivnější.¹⁵²

Od roku 2010 působilo v Afghánistánu přibližně 1550 nevládních neziskových organizací.¹⁵³ Většina z nich se zaměřuje na poválečnou obnovu země a podporu rozvoje, a to buď přímo (odminování, demilitarizace, reintegrace bývalých bojovníků, obnova vzdělávacího systému, zlepšení kvality a rozšíření zdravotní péče), či nepřímo (otázka dodržování lidských a převážně ženských práv, obnova zemědělské produkce, výstavba zavlažovacích systémů apod.¹⁵⁴

Afghánistán prošel od války velkým rozvojem a také jeho potřeby a požadavky se začaly měnit. Nejdříve byla upřednostňována pomoc zaměřena na dodávky jídla a zdravotního materiálu a také na pomoc při návratu uprchlíků. Nyní se zahraniční pomoc soustředí spíše na dlouhodobý rozvoj země.¹⁵⁵

K dlouhodobému rozvoji země má přispět zlepšení zemědělských podmínek a také zlepšení školství, a to nejen v oblasti základního školství, ale i v oblasti středního a terciálního školství. Humanitární organizace se proto také zaměřují na rozšíření vodních zdrojů a zajištění jejich dostupnosti pro místní obyvatele. Častá jsou také školení v oblasti hygieny a péče o nové vodní zdroje. Nevládní neziskové organizace působí v Afghánistánu také jako významný zaměstnavatel pro místní obyvatele.¹⁵⁶

Mezi největší světové nevládní organizace působící v Afghánistánu patří: *Swedish Committee for Afghanistan*, která působí v zemi od počátku 80. let 20. století. Cílem *SCA* je pomoci afghánským politickým elitám s obnovou státu, státních institucí a tvorbou a distribucí veřejných statků. *SCA* se soustředí převážně na tyto oblasti spolupráce: Oblast zdravotnictví - zlepšování zdraví venkovského obyvatelstva (péče o matky a děti, prevence HIV), sociální oblast - pomoc lidem s tělesným postižením (především těm, kteří byli zraněni výbuchem

¹⁵²FoRS: *Česká pomoc na rozcestí* [online]. c2003. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: <http://ceskapomoc.cz/download/priloha3-ceska_pomoc_na_rozcesti.pdf>.

¹⁵³USIG: *Country information – Afghanistan* [online]. c2001. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.usig.org/countryinfo/afghanistan.asp>>.

¹⁵⁴USIG: *Country information – Afghanistan* [online]. c2001. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.usig.org/countryinfo/afghanistan.asp>>.

¹⁵⁵Kudláček, L.: *Stav a perspektivy humanitární a rozvojové pomoci v Afghánistánu z pohledu společnosti Člověk v tísni* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: http://www.ceses.cuni.cz/CESES-69-version1-prispevek_Kudlacek.pdf>.

¹⁵⁶USIG: *Country information – Afghanistan* [online]. c2001. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.usig.org/countryinfo/afghanistan.asp>>.

nášlapných min), oblast rozvoje venkova – vybudování vodních zdrojů a kanalizace, rozvoj venkovské infrastruktury, oblast zemědělství - pomoc venkovské zemědělské populaci (navýšení produkce základních plodin prostřednictvím vylepšených osiv), oblast vzdělávání - vzdělání venkovského obyvatelstva, žen a dívek (podpora tzv. modelových škol, dívčích škol, školení učitelů apod.).¹⁵⁷

Další organizací působící v Afghánistánu je *Oxfam International*. *Oxfam* je mezinárodní platforma sdružující neziskové organizace z různých zemí s podobnými programy a cíli v oblasti redukce chudoby a bezpráví. Tato organizace byla založena ve Velké Británii v roce 1995. V současné době je členem *Oxfamu* 14 organizací pracujících v 99 zemích světa. V Afghánistánu participují *Oxfam* Nizozemí, USA a Velká Británie. *Oxfam* se v Afghánistánu podílí na těchto projektech: Zlepšení postavení žen a jejich emancipaci, vzdělávání dětí a mladistvých, zlepšení životních podmínek pro obyvatele a na obnově státu a státních institucí, včetně podpory ustavení a fungování institucí na úrovni místních společenství.¹⁵⁸

Další organizace *Afghanaid* je londýnská humanitární a nevládní nezisková organizace založená v roce 1983. V Afghánistánu tak působí již téměř tři desetiletí. *Afghanaid* pracuje s chudými a znevýhodněnými skupinami Afghánců v nejméně rozvinutých a odříznutých oblastech země.¹⁵⁹

Další organizací je *International Rescue Committee*. *IRC* je s 540 zaměstnanci jedna z největších a nejdéle působících organizací na poli rozvojové pomoci v Afghánistánu. Domovskou zemí *IRC* jsou USA. Rozvojové projekty v Afghánistánu tato společnost začala realizovat v roce 1988. Organizace *IRC* podporuje místní komunity k dosažení rovnosti pohlaví, udržitelného rozvoje a postupnému oslabení závislosti na mezinárodní pomoci.¹⁶⁰

Stává se ale, že jsou nevládní organizace obviňovány členy místní správy z korupce a z neefektivity jejich pomoci. Britská nadace *Oxfam* nedávno provedla průzkum 94 humanitárních organizací působících v Afghánistánu. A výsledkem bylo tvrzení, že zahraniční pomoc se nevyužívá příliš efektivně. Často z přislíbených peněz dorazí do

¹⁵⁷SCA: *Our work* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-07-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.swedishcommittee.org/our-work>>.

¹⁵⁸OXFAM International: *what we do* [online]. c2000. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.oxfam.org/en/development>>.

¹⁵⁹AfghanAid: *About us* [online]. c2003. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-01]. Dostupné z WWW: <http://www.afghanaid.org.uk/pages/about_us.html>.

¹⁶⁰IRC: *What we do* [online]. c2002. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.rescue.org/irc-a-glance>>.

potřebných míst pouze část a celých 40 % finance skončí zpátky v dárcovských zemích, například ve formě platů konzultantů.¹⁶¹

6. 3. ČESKÉ NEVLÁDNÍ ORGANIZACE V AFGHÁNISTÁNU:

Také v České republice existuje mnoho nevládních neziskových, jež se podílí na obnově Afghánistánu. Jsou to především společnosti Člověk v tísni, Berkat či VARA ČR, která svou činnost již ukončila. O těchto společnostech a jejich konkrétních projektech v Afghánistánu se zmíním blíže.¹⁶² Adventistická agentura pro pomoc a rozvoj či sdružení Česká katolická charita jsou dalšími českými nevládními organizacemi, jež poskytují pomoc Afghánistánu, přičemž společnost ADRA se zaměřuje především na pomoc dětem.

6. 3. 1. Člověk v tísni:

Společnost Člověk v tísni vznikla v roce 1992. Během let se společnost Člověk v tísni ustanovila jako profesionální humanitární organizace s cílem pomáhat v krizových oblastech a podporovat dodržování lidských práv ve světě. Během dvaceti let své existence se stal jednou z největších neziskových organizací ve střední Evropě, začal se věnovat oblasti vzdělávání a pomoci lidem žijícím v sociálním vyloučení. Dnes se činnost společnosti Člověk v tísni zaměřuje na čtyři základní oblasti: Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce, podpora lidských práv, vzdělání a informační programy a programy sociální integrace.¹⁶³

Společnost Člověk v tísni zahájila svou stálou misi v Afghánistánu v roce 2001. Od té doby se podílí na budování stabilnějšího Afghánistánu a snaží se přispět k jeho rozvoji. Jednou z hlavních oblastí, na kterou se společnost zaměřuje, je vzdělání, jež je zde stále na nedostatečné úrovni. Dále se soustředí na problémy spjaté s obživou, hygienou, zdravotní péčí

¹⁶¹*Humanitární pomoc v Afghánistánu čelí kritice* [online]. c2006. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/9761-humanitarni-pomoc-v-afghanistanu-celi-kritice/>>.

¹⁶²Více o projektech českých nevládních organizací v příloze Programy českých nevládních organizací v Afghánistánu.

¹⁶³*O Člověku v tísni* [online]. c2006. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=176>>.

a přístupem k pitné vodě. Důležité jsou i projekty, při nichž společnost spolupracuje s místními komunitami, jejichž cílem je zlepšit schopnosti komunity v oblasti řešení problémů a v oblasti lepšího využívání místních zdrojů. Společnost Člověk v tísni rovněž pomáhá uprchlíkům navrátit se zpět do jejich vlasti. V současnosti organizace koordinuje projekty z centrální kanceláře v Kábulu a v Mazare Šarífu zajišťuje programy v severním Afghánistánu. Společnost také pracuje v dalších patnácti terénních kancelářích v provinciích Kunduz, Balch, Baghlan, Nangahar a Paktia. Nyní jde o největší zahraniční misi společnosti Člověk v tísni.¹⁶⁴

Projekty společnosti Člověk v tísni

Projekty lze rozdělit do 5 oblastí:

- humanitární pomoc
- voda a hygiena
- vzdělání
- zdraví
- místní rozvoj a obživa¹⁶⁵

Humanitární pomoc:

Společnost Člověk v tísni nepřetržitě monitoruje krizovou situaci v Afghánistánu a je připravena kdykoliv pomoci místním obyvatelům, v případě zemětřesení, sucha či záplav. Společnost se také podílí na návratu afghánských uprchlíků. Především v prvních letech svého působení v Afghánistánu se Společnost Člověk v tísni zaměřila na návrat uprchlíků a podporu obyvatel v oblastech postižených suchem mimo jiné formou řízeného návratu, stavbami přístřeší, distribucí osiva, programy jídlo za práci (*food for work*), peníze za práci (*cash for work*) anebo jídlo za vzdělání (*food for education*).¹⁶⁶

¹⁶⁴Afghánistán [online]. c2006. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=263>>.

¹⁶⁵Kudláček, L.: *Stav a perspektivy humanitární a rozvojové pomoci v Afghánistánu z pohledu společnosti Člověk v tísni* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ceses.cuni.cz/CESES-69-version1-prispevek_Kudlacek.pdf>.

¹⁶⁶Humanitární pomoc [online]. c2006. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=269>>.

Projekty v oblasti vody a hygieny:

Afghánistán trpí nedostatkem vody či špatným přístupem k vodním zdrojům, proto je zajištění přístupu k pitné vodě pro obyvatele Afghánistánu a zlepšení jejich hygienických návyků jedním z hlavních cílů organizace Člověk v tísni. Programy zahrnují stavby vodovodů, studen, klinik Celkem již společnost Člověk v tísni pomohla vybudovat více než 3 200 latrín, 200 studní, 34 chráněných vodních pramenů a dva vodovodní systémy. Neméně důležitá jsou také školení pro místní obyvatele, jež je mají naučit jak správně pečovat a naučit je lepším hygienickým návykům. Organizace Člověk v Tísni již uspořádala školení v oblasti hygieny pro více než 100 000 lidí.¹⁶⁷

Projekty společnosti v oblasti vzdělání:

Vzdělání je jednou z klíčových rozvojových oblastí organizace Člověk v tísni v Afghánistánu. Mnoho škol bylo v průběhu bojů zničeno a učební pomůcky a plány jsou již značně zastaralé. Proto společnost Člověk v tísni již několik let pomáhá v Afghánistánu vybudovat funkční školství. Soustředí se nejen na oblast základního školství, ale také na oblast středoškolského vzdělávání. Dále se zaměřuje především na zemědělské školy, kde pomáhá s jejich obnovou a podílí se také na zkvalitnění výuky.¹⁶⁸

Za dobu svého působení společnost Člověk v tísni pomohla vybudovat více než 81 základních a středních škol pro cca 50 000 žáků v šesti afghánských provinciích, dále byl zrekonstruován a vybaven střední zemědělský institut a zároveň proběhlo proškolení jeho personálu. Každoročně je proškolen a připraveno více jak 200 učitelů.¹⁶⁹ V Afghánistánu je také problémem docházka dívek. Ty za vlády Talibanu neměly ke vzdělání přístup vůbec, a to se dnes jen velice pomalu mění. Úspěchem však je, že každý rok se do afghánských škol zapíše o něco více dívek než v roce minulém. V neposlední řadě svými aktivitami zajišťujeme drobné a nejnutnější opravy jednotlivých škol či zprostředkováváme jejich základní vybavení. V současné době se Člověk v tísni podílí na:

¹⁶⁷Kudláček, L.: *Stav a perspektivy humanitární a rozvojové pomoci v Afghánistánu z pohledu společnosti Člověk v tísni* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ceses.cuni.cz/CESES-69-version1-prispevek_Kudlacek.pdf>.

¹⁶⁸Vzdělání [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=264>>.

¹⁶⁹Kudláček, L.: *Stav a perspektivy humanitární a rozvojové pomoci v Afghánistánu z pohledu společnosti Člověk v tísni* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ceses.cuni.cz/CESES-69-version1-prispevek_Kudlacek.pdf>.

- celkové obnově středního zemědělského školství v 17 provinciích Afghánistánu jako jedna z hlavních organizací
- revizi vzdělávacího plánu (*kurikula*)
- přípravě praktických učebních plánů
- přípravě metodických i tematických školení pro učitele a ředitele škol
- organizaci praktických workshopů pro studenty, učitele, farmáře i představitele ministerstva zemědělství¹⁷⁰

Projekty v oblasti zdraví:

Aktivity společnosti Člověk v tísni se v Afghánistánu zaměřují také na oblast zdravotnictví, a to především podporou při obnově zdravotní infrastruktury, dodávkami zdravotních potřeb a materiální podporou zdravotnických zařízení.¹⁷¹ Společnost Člověk v tísni se snaží působit především v oblastech, kde doposud není dostatečná zdravotní péče. Konkrétně byla realizována výstavba sedmi venkovských klinik a dále vybavení jedenácti klinik v provincii Samangan. Dále bylo poskytnuto vybavení pro Kábulskou ortopedickou organizaci a zavedena pitná voda do osmi klinik.

Zdravotnictví ještě dlouho nedosáhne dostačující úrovně a velmi kritická je i otázka obživy. Téměř polovina afghánských dětí mladších pěti let trpí podvýživou a mateřská úmrtnost dosahuje 1 900 žen na 100 000 obyvatel (v Česku je to 9 žen na 100 000 obyvatel).¹⁷²

Projekty v oblasti místního rozvoje a obživy:

Země v průběhu minulých pěti let pomalu nastoupila vývoj směrem k bezpečnostní, politické a hospodářské stabilitě. Nově vznikající instituce získaly legitimitu v dvojích demokratických volbách. V roce 2004 byl ve funkci prezidenta potvrzen hlasy voličů Hamíd Karzáí. O rok později byl zvolen nový parlament, ve kterém díky speciálnímu volebnímu zákonu získaly

¹⁷⁰*Vzdělání* [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=264>>.

¹⁷¹*Humanitární a rozvojová pomoc- Afghánistán* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?parent=263&sid=114&id=265>>.

¹⁷²*Zdraví* [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=265>>.

ženy třetinu mandátů. Stejně zastoupení získaly ženy i v nově vytvořených provinčních radách. Centrální vládě se podařilo omezit moc některých kmenových vůdců.¹⁷³

National Solidarity Program (NSP), do kterého je společnost Člověk v tísní zapojena od roku 2005, má za cíl vybudovat dlouhodobý rozvoj venkovských komunit v Afghánistánu. Společnost Člověk v tísní spolupracuje v oblasti místního rozvoje s více než 140 komunitami a vesnicemi v provincii Paktia a Balkh.¹⁷⁴

6. 3. 2. Berkat:

Další nevládní organizací, jež působí v Afghánistánu za účelem poskytování humanitární pomoci, je sdružení Berkat. Občanské sdružení Berkat vzniklo v roce 2001 a zpočátku se zaměřovalo se především na pomoc Čechensku. V dalších letech se pomoc organizace rozšířila i na jiné státy a mezi nimi i do Afghánistánu. Hlavní strategií sdružení Berkat, je dostatečná informovanost obyvatel o životě lidí v oblastech, jimž poskytuje pomoc.¹⁷⁵

Organizace Berkat se soustředí především na obce v okolí Kábulu, které jsou mimo zájem velkých mezinárodních humanitárních organizací a dále pak na ženy, které ve válce přišly o manžely a zůstaly sami. Pro tyto ženy je konkrétně určen projekt „Šťastné létající koberce“. Dalšími velice úspěšnými projekty organizace Berkat jsou projekty „Zdravé oči pro Afghánistán“ a program Medevac – viz příloha.¹⁷⁶

6. 3. 3. ADRA:

ADRA je mezinárodní humanitární organizace působící ve více než 120 zemích světa. ADRA už od roku 1956 pomáhá nejenom bezprostředně po katastrofách doma i v zahraničí, ale

¹⁷³Místní rozvoj a obživa [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=268>>.

¹⁷⁴Kudláček, L.: *Stav a perspektivy humanitární a rozvojové pomoci v Afghánistánu z pohledu společnosti Člověk v tísní* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ceses.cuni.cz/CESES-69-version1-prispevek_Kudlacek.pdf>.

¹⁷⁵Berkat: *Informace o působení afghánské sekce v roce 2009 Berkat o. s.* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <http://www.berkat.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=33&Itemid=22&lang=cs>.

¹⁷⁶Berkat: *Informace o působení afghánské sekce v roce 2009 Berkat o. s.* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <http://www.berkat.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=33&Itemid=22&lang=cs>.

podporuje i dlouhodobé rozvojové programy, které mají za cíl pomoci ohroženým skupinám.¹⁷⁷

Adventistická agentura pro pomoc a rozvoj je další nevládní organizací, jež poskytuje pomoc Afghánistánu. Zaměřuje se především na pomoc dětem. Jejich činnost zahrnuje výstavbu škol a sirotčinců a školení v oblasti výuky, zdravotnictví i hygieny. Zajišťuje školní a zdravotnické a hygienické pomůcky, stejně jako jídlo pro děti. V roce 2001 ADRA ukončila projekt, na jehož konci stála zrekonstruovaná základní škola, dívčí škola a sirotčinec v provincii Jowzjan na severu Afghánistánu. Základní škola byla vybavena novými lavicemi, židlemi a také sportovními pomůckami.¹⁷⁸ V dívčí škole a v sirotčinci přispěla ADRA k zasklení oken a k výměně střechy. Dále pracovníci organizace ADRA postavili několik pump na vodu a zorganizovali školení o důležitosti hygieny.¹⁷⁹

6. 3. 4. VARA:

Afghánská společnost VARA je nevládní, humanitární organizací, jež byla založena v roce 1990 na podporu rozvoje a obnovy Afghánistánu. V době svého založení byla jejím hlavním cílem pomoc afghánským uprchlíkům při návratu do vlasti. Nyní se zaměřuje také na obnovu zemědělství a chovatelství zvířat. Společnost VARA působí na téměř celém území Afghánistánu, ale i mimo něj. Také v ČR má VARA své zastoupení ve formě sesterského občanského sdružení VARA ČR, jež má za cíl shromažďování finančních prostředků na podporu afghánských obyvatel a informování o situaci v Afghánistánu. Nejvýznamnějším projektem organizace VARA je projekt Camp Afghanistan, který informuje českou veřejnost o situaci v Afghánistánu prostřednictvím besed, výstav fotografií, přednášek či festivalů.¹⁸⁰

6. 3. 5. Česká katolická charita:

Projekt „Přeprava a distribuce léků do Afghánistánu“

¹⁷⁷*Kdo jsme* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.adra.cz/adra/kdo-jsme>>.

¹⁷⁸*ADRA ukončila projekt v Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://amicus.tscasd.cz/index.php?setlang=1&ID=1053>>.

¹⁷⁹*Kdo jsme* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.adra.cz/adra/kdo-jsme>>.

¹⁸⁰VARA: *Kdo jsme* [online]. c2001. Aktualizováno 2005, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://vara.cz/web.org/stanovy.html>>.

V letech 2002-3 dodalo Sdružení Česká katolická charita do osmi afghánských nemocnic 6 tun léků. Jednalo se především o antibiotika a léky proti bolesti. Léky byly dále distribuovány místní neziskovou organizací IbnSina do odlehlých klinik. Česká katolická charita dodala rovněž zdravotnický materiál a zařízení pro vybavení nemocnic, jako například polohovací postele, invalidní vozíky či berle. Zdravotnický materiál a vybavení putovalo celkem do šesti afghánských nemocnic. Součástí zásilky bylo i dětské zimní oblečení, jež bylo předáno organizaci Člověk v tísni, která zajistila jeho následnou distribuci.¹⁸¹

¹⁸¹*Afghánistán* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.charita.cz/ArticlePrint.asp?nArticleID=405&nLanguageID=1>>.

7 ČESKÁ VOJENSKÁ POMOC V AFGHÁNISTÁNU:

7. 1. OPERACE TRVALÁ SVOBODA (Operation Enduring Freedom):

Je řada vojenských akcí Spojených států amerických po útocích 11. září 2001 deklarovaná jako součást americké války s terorismem.¹⁸² Označení se používá především pro účast USA ve válce v Afghánistánu. V současné době se této koaliční vojenské operace účastní více než 20 zemí, z nichž je valná většina členem Severoatlantické aliance. Do operace je zapojeno nad 50 000 příslušníků pozemních sil, letectva a námořnictva. Rovněž Vláda České republiky schválila dne 12. 12. 2001 návrh na vyslání jednotky radiční, chemické a biologické ochrany jako součást operace Trvalá svoboda. Účast České republiky na protiteroristické operaci Trvalá svoboda měla velký politický a mezinárodní význam.¹⁸³

7. 2. OPERACE ISAF (International Security Assistance Force):

Mise ISAF operuje v Afghánistánu od roku 2001 na základě mandátu OSN. Primárním úkolem sil ISAF na území Afghánistánu je přispívat k vytváření bezpečného a stabilního prostředí pro další mírový rozvoj země. Síly ISAF podporují proces odzbrojení, demobilizace a reintegrace a národní protidrogovou politiku afghánské vlády.¹⁸⁴

To znamená, že role operace ISAF spočívá v asistenci afghánské vládě a mezinárodnímu společenství při udržování bezpečnosti v místě působení aliančních jednotek.

Česká republika přijala účast v misi v květnu 2002, kdy vyslala vojenský kontingent, skládající se z 6. polní nemocnice, čtyř ochrany a skupiny Vojenské policie. Úkolem kontingentu bylo především zdravotnické zabezpečení pro příslušníky mezinárodních sil ISAF a poskytování humanitární pomoci pro obyvatele Afghánistánu. V roce 2002 však působení 6. polní nemocnice v Afghánistánu skončilo. V únoru 2007 schválila vláda ČR

¹⁸²Další země zahrnuté do operace Trvalá svoboda: Irák, Džibuti, Eritrea, Etiopie, Keňa, Somálsko, Súdán, Seychely, Irán, Pákistán, Afghánistán, Kyrgyzstán, Kazachstán, Turkmenistán, Uzbekistán, Tádžikistán, Egypt, Jordánsko, Saudská Arábie, Jemen, Omán, Spojené arabské emiráty, Katar, Bahrajn, Kuvajt.

¹⁸³Marek, J.: *Afghánistán*. Str. 29.

¹⁸⁴Zona, P.: *Provinční rekonstrukční týmy v Afghánistánu (Nové modely PRT)*. Vojenské rozhledy, 2008, roč. 17, č. 1. Str. 7.

návrh na vyslání nového kontingentu AČR na území Afghánistánu. Jde o 1. kontingent AČR polní nemocnice a chemický odřad.¹⁸⁵

Od roku 2003 patří jednotky ISAF pod velení NATO. Provinční rekonstrukční týmy NATO rozšiřují v rámci svého působení v misi ISAF působnost mimo afghánské hlavní město Kábul a jeho bezprostřední okolí. Nyní jednotky ISAF operují ve většině afghánských provincií. Jejich úkolem je především zajištění bezpečnosti oblasti, ochrana mezinárodních jednotek a spolupráce s místními obyvateli i afghánskou vládou.¹⁸⁶

7. 2. 1. Vojenské mise ISAF Kábul:

Od roku 2010, v rámci vojenské mise ISAF Kábul, působí na mezinárodním letišti Kábul 3. kontingent AČR. Příslušníci chemické jednotky plní v misi sil ISAF vysoce specifické úkoly týkající se chemického zabezpečení ve prospěch velitelství ISAF v Kábulu, tj. vyhodnocování radiační, chemické a biologické situace v prostoru odpovědnosti, identifikace toxických a radioaktivních látek. Dále provádí odběr vzorků a jejich analýzu.¹⁸⁷

Skupina OMLT (*Operational Mentoring Liaison Team*) představuje piloty a techniky vzdušných sil. Má za úkol vycvičit afgánské kolegy v pilotáži a údržbě vrtulníků Mi-17 a Mi-24, které jsou předmětem daru České republiky vládě Afghánistánu.¹⁸⁸

Meteorologická skupina úkolového uskupení AČR je začleněna do sestavy Mezinárodní meteorologické jednotky KAIA. Jednotka pracuje v nepřetržitém směnném provozu a mezi její hlavní úkoly patří meteorologické zabezpečení vzdušných i pozemních operací jednotek ISAF, nepřetržité sledování a vyhodnocování stavu a vývoje atmosféry, kódování meteorologických zpráv a jejich distribuce na místa řízení letového provozu a do mezinárodní výměny, jakož i vzdělávání meteorologů a leteckého personálu afghánské armády.

¹⁸⁵Ewans, M.: *Conflict in Afghanistan: studies in asymmetric warfare*. Str. 42.

¹⁸⁶Rubin, B.: *Saving Afghanistan*. Foreign Affairs [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.foreignaffairs.org/20070101faessay86105-p20/barnett-r-rubin/saving-afghanistan.html>>.

¹⁸⁷Vláda České republiky: *Čeští vojáci v zahraničí* [online]. c2009. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/cesti-vojaci-v-zahranici-69130/>>.

¹⁸⁸Vláda České republiky: *Čeští vojáci v zahraničí* [online]. c2009. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/cesti-vojaci-v-zahranici-69130/>>.

Pracovníci skupiny Řízení letového provozu jsou zařazeni do mezinárodního týmu zabezpečujícího letový provoz nejen kábulské oblasti, což zahrnuje několik stovek letů denně.¹⁸⁹

Úkolem skupiny logistické podpory (*National Support Element - NSE*) je logistická podpora všech kontingentů Armády České republiky na území Afghánistánu. Zajišťují ji příslušníci pardubické 14. brigády logistické podpory.¹⁹⁰

Vedle uvedených v Kábulu působí ještě zdravotnická skupina.

7. 2. 2. Mise ISAF HELI UNIT Paktika:

Vrtulníková jednotka AČR HELI UNIT byla vyslána na posílení úsilí ISAF, konkrétně k posílení přepravních kapacit na teritoriu Regionálního velitelství východ. Kontingent tvoří 110 osob, převážně příslušníků 23. základny vrtulníkového letectva z Přerova a příslušníků dalších útvarů AČR. Z celkového počtu je 20 příslušníků létajícího personálu. Ostatní personál je potřebný k zajištění dalších nutných činností spojených s leteckým provozem, jako je operační plánování, příprava vrtulníků k letu a zabezpečení jejich oprav, logistické a další zabezpečení života vrtulníkové jednotky. Kontingent je vyzbrojen třemi kusy modernizovaných vrtulníků Mi-171Š.¹⁹¹

Kontingent zahájil plnění operačního úkolu dne 25. ledna 2010. Nasazení jednotky předcházela důležitá příprava létajícího personálu, která byla zahájena již začátkem druhé poloviny roku 2008 a byla zaměřena na zvládnutí létání ve vysokohorském a pouštním prostředí ve dne i v noci za použití přístrojů nočního vidění. Hlavními částmi této přípravy byla účast na cvičeních Mountain Flight a Desert Flight. Cvičení Mountain Flight, které proběhly ve Francii, konkrétně v září 2008 v Pyrenejích a v březnu 2009 v Alpách byly zaměřeny na létání ve vysokohorském prostředí.¹⁹²

¹⁸⁹MZV ČR: *Provinční rekonstrukční tým České republiky, Lógar – Afghánistán* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/index.html>>.

¹⁹⁰Vláda České republiky: *Čeští vojáci v zahraničí* [online]. c2009. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/cesti-vojaci-v-zahranici-69130/>>.

¹⁹¹Vláda České republiky: *Čeští vojáci v zahraničí* [online]. c2009. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/cesti-vojaci-v-zahranici-69130/>>.

¹⁹²MZV ČR: *Provinční rekonstrukční tým České republiky, Lógar – Afghánistán* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/index.html>>.

7. 2. 3. Mise pozorovatelů:

Vojáci Armády České republiky se k plnění úkolů v mírových misích vysílají na základě požadavků mezinárodních vládních organizací (OSN, OBSE, EU). Jejich úkoly vyplývají z mandátů konkrétních mírových misí. Zpravidla se jedná o monitorování politické, vojenské a bezpečnostní situace v oblasti ozbrojeného konfliktu, aktivní spolupráci s vládními i nevládními humanitárními organizacemi a aktivní účast při zprostředkování řešení sporu mírovou cestou. V současnosti v zahraničí působí pět vojenských pozorovatelů tří v Demokratické republice Kongo, jednu v Afghánistánu a jednu v Kosovu.¹⁹³

7. 3. PROVINCE LOGÁR:

Obr. č. 4: Provincie Logár, Afghánistán

Zdroj: http://www.4brn.army.cz/logar/index.php?option=com_content&view=article&id=85&Itemid=95

Provincie Logár leží na východě země, asi 60 km jižně od hlavního města Kábulu. Svoji rozlohou 4,7 tisíc km² patří mezi nejmenší afghánské provincie. Žije v ní přibližně 350 tisíc obyvatel, byť je tento údaj pouze neoficiální vzhledem k nedostatečně provedenému sčítání lidu.¹⁹⁴ Provincie je výrazně geograficky členěna, přesto většina obyvatel žije v rovinaté oblasti. Islám je v Logáru zcela dominantním náboženstvím. Stejně jako na většině území

¹⁹³Vláda České republiky: *Čeští vojáci v zahraničí* [online]. c2009. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/cesti-vojaci-v-zahranici-69130/>>.

¹⁹⁴MO: *Provincie Lógar* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10519>>.

Afghánistánu zde funguje tradiční představa o roli muže a ženy ve společnosti. Díky tomu chodí ženy zahaleny a ve společnosti mají (alespoň na veřejnosti) jen minimální vliv. Majoritním etnikem jsou Paštuni, dále následuje podstatná menšina Tádžiků a menšinová Hazarové. Rady starších - *šury*, které řídí chod vesnic, jsou tvořeny výhradně muži a ti také zaujímají všechny významné pozice ve státní správě, obchodě apod. Hlavním městem a správním střediskem provincie je město Pol-e 'Alam.¹⁹⁵

I přes poměrnou ekonomickou zaostalost patří provincie mezi relativně bohaté části Afghánistánu. Města a největší vesnice jsou elektrifikovány a jsou pokryty mobilním telefonním signálem.¹⁹⁶ Hlavním zdrojem obživy a prosperity pro 85 % obyvatel je zemědělství. Místní obyvatelé pěstují zeleninu, ovoce, obilí a dobytek. Agrární charakter provincie je navíc zdůrazněn praktickou neexistencí průmyslu. Lógar je také Afghánci považován za provincii s relativně vysokou úrovní školství a zdravotnictví.¹⁹⁷ V provincii se nenachází žádné letiště, pouze v blízkosti hlavního města je zpevněná přistávací plocha pro vrtulníky.

Bezpečnostní situaci v provincii Lógar lze považovat za zhoršenou, ale stabilnější, než v sousedních provinciích. Většina provincie je hodnocena jako loajální vládě. Celkový přístup místního obyvatelstva k cizincům je povětšinou pozitivní.¹⁹⁸

Důvodem pro výběr této provincie pro nasazení českého PRT byla velikost provincie korespondující s počtem členů PRT, dále relativně stabilní bezpečnostní situace, která umožňuje efektivní a viditelnou rekonstrukci, i fakt, že v oblasti dosud žádný PRT nebyl. Navíc zde ani sedm let po pádu Tálibánu nepůsobily téměř žádné humanitární organizace, ačkoliv Lógar patří mezi provincie, které asistenci a pomoc po více než třiceti letech bojů potřebují.¹⁹⁹

¹⁹⁵MO: *Provincie Lógar* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10519>>.

¹⁹⁶MO: *Provincie Lógar* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10519>>.

¹⁹⁷MZV ČR: *Provinční rekonstrukční tým České republiky, Lógar – Afghánistán* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/index.html>>.

¹⁹⁸MO: *Provincie Lógar* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10519>>.

¹⁹⁹MZV ČR: *Výroční zpráva PRT Lógar 2008 – 2009* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/public/cf/1c/72/538042_430286_PRT_vyrocka_03_CZ.pdf>.

7. 4. ČESKÝ PROVINČNÍ REKONSTRUKČNÍ TÝM V AFGHÁNISTÁNU:

Koncept Provinčních rekonstrukčních týmů se vyvinul z amerického projektu *Coalition Humanitarian Liaison Cells* a je neodmyslitelnou součástí mise ISAF. Prvotními úkoly PRT je zajištění bezpečného prostředí v konkrétním místě a poskytnutí pomoci při koordinaci humanitární a rozvojové pomoci. Ke splnění těchto úkolů je nezbytná spolupráce s místní administrativou a mezinárodními nevládními organizacemi. Koncept PRT vznikl již v 90. letech, ale poprvé byl použit až v Afghánistánu v rámci operace *Enduring freedom*.²⁰⁰

Z obecného hlediska existují tři hlavní modely PRT. Je to americký model, britský model a model německý. USA preferují provinční rekonstrukční tým menší (celkem asi 80 osob, z toho 3 - 5 civilistů). Velitelem jejich PRT je člen ozbrojených složek. Tento typ PRT se soustředí na projekty rychlého dopadu (QIP)²⁰¹ a působí většinou v nestabilních oblastech.

Britský model čítá o trochu více osob (cca 100), civilní odborníci by měli tvořit zhruba třetinu. Tento model je řízen civilistou. PRTs britského typu se snaží především pomoci Afgháncům s budováním státní správy a rozvojem oblasti. Také tento typ provinčního rekonstrukčního týmu má působit především v nestabilních regionech.²⁰²

Německý model je co do počtu členů největší (cca 400 osob, z toho 20 civilistů). Civilní i vojenská složka má své oddělené vedení. Německý typ se soustřeďuje především na dlouhodobý udržitelný rozvoj. Německé modely PRT mají působit v poměrně stabilních oblastech.²⁰³

Provinční rekonstrukční tým se obecně skládá z civilní a vojenské složky, jež jsou si rovnocenné. Civilní složka je obvykle méně početná a má na starosti rekonstrukci země. Navrhuje rozvojové projekty a jejich realizaci, a proto je složena především z expertů. Na druhé straně vojenská část je početnější, neboť udržení bezpečnosti v provincii a zajištění

²⁰⁰MO: *Provincie Lógar* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10519>>.

²⁰¹Quick Impact Projects

²⁰²PRT Lógar: *Úkoly kontingentu AČR v PRT* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/provincni_rekonstrukcni_tym/kontingent_armady_cr/ukoly.html>.

²⁰³MZV ČR: *Provinční rekonstrukční tým České republiky, Lógar – Afghánistán* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/index.html>>.

bezpečnosti pro rekonstrukční tým je primárním úkolem PRT. Pro úspěšné fungování celého týmu je nutná těsná spolupráce obou složek týmu a koordinace jejich aktivit.²⁰⁴

Momentálně v Afghánistánu působí 26 provinčních rekonstrukčních týmů. Na působení v těchto týmech se podílí celkem 14 států (Česká republika, Itálie, Kanada, Litva, Maďarsko, Německo, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Španělsko, Švédsko, Turecko, Velká Británie a USA). Právě Spojené státy těchto PRT provozují nejvíc.²⁰⁵

Provinční rekonstrukční týmy jsou sice součástí vojenských misí, jejich hlavním úkolem je ale rozvojová pomoc. Posláním PRTs není bojovat a ani svými kapacitami nemohou příliš ovlivnit bezpečnostní situaci v oblasti. Jejich hlavními oblastmi působení jsou rekonstrukce, podpora místní vlády a bezpečnost.²⁰⁶

Výše popsané modely popisují ideální modely a většina provinčních rekonstrukčních týmů je jejich kombinací. PRTs také musí reagovat na situaci v regionu, kde právě působí.

Česká republika převzala odpovědnost za bezpečnostní situaci a vedoucí roli na realizaci rekonstrukčních projektů v jednom z provinčních rekonstrukčních týmů v Afghánistánu, a to konkrétně v provincii Lógar – viz výše. Česká republika tak poprvé vyslala do zahraničí vlastní rekonstrukční tým. Důvodem zřízení vlastního týmu bylo rozhodnutí posílit účast ČR na obnově Afghánistánu a také zefektivnění nasazení sil a prostředků. Česká republika se po Maďarsku a Litvě stane třetí z nových členských zemí NATO, která řídí vlastní provinční rekonstrukční tým v Afghánistánu.²⁰⁷

Český PRT v Lógaru je také kombinací více modelů popsaných výše. Nejvíce se podobá německému, především tím, že má jak civilní, tak i vojenské velení. Podobnost je také v jeho velikosti. Momentálně ale nelze provincii Lógar považovat za stabilní region. Rozdíl je také v zaměření českého provinčního týmu - oblastí, kterými se civilní členové českého PRT

²⁰⁴Co chce v Lógaru dělat Česká republika a z čeho budeme vycházet? [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit.2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/www/logar/?ido=21832&idj=1>>.

²⁰⁵MO: Provincie Lógar [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10519>>.

²⁰⁶MZV ČR: Provinční rekonstrukční tým České republiky, Lógar – Afghánistán [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/index.html>>.

²⁰⁷Co chce v Lógaru dělat Česká republika a z čeho budeme vycházet? [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit.2012-07-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/www/logar/?ido=21832&idj=1>>.

zabývají, je mnoho. Jistou podobnost s americkým modelem lze vidět především v důrazu na projekty rychlého dopadu.²⁰⁸

Jak už bylo napsáno, český provinční rekonstrukční tým je složen z vojenské a civilní části. V současnosti v misi PRT Lógar působí 288 vojáků 5. Kontingentu AČR a 12 civilních expertů. Vojenskou část tvoří 288 osob, jež mají za úkol ochranu základny a celého týmu. Vojenská část je složena především z vojáků 102. průzkumného praporu z Prostějova. Tito vojáci mají již zkušenosti ze severoafghánského Fajzabádu, kde měli na starost ochranu tamějšího rekonstrukčního týmu. Velitelem 1. kontingentu PRT Lógar je plukovník Ivo Střecha. Kontingent bude umístěn na americké základně Shank poblíž města Pol-e'Alam. Vojenská část PRT odletěla do Afghánistánu 11. února 2008.²⁰⁹

Civilní část kontingentu tvoří 12 vybraných specialistů, kteří zajišťují rozvojové programy provincie Lógar. Odborníci jsou z oblasti zemědělství, stavebnictví či geologie a budou pokračovat v dosavadních amerických projektech a také realizovat vlastní rozvojové projekty. Vzhledem k počtu expertů a rozsahu nových projektu se český rekonstrukční tým řadí k největším v Afghánistánu. Civilní část týmu by se měla vystřídat nejdříve po roce. Působení českého PRT by mělo být ukončeno za tři až pět let v závislosti na rozhodnutí vlády ČR a na vývoji situace v Afghánistánu. Přítomnost vlastního českého PRT v Afghánistánu ročně přijde Česko asi na 650 milionů korun.²¹⁰

Na základě afghánských potřeb, jež vyplývají z Dohody o Afghánistánu, přijaté v roce 2006, byly určeny tyto prioritní aktivity českého PRT:

- 1) pomoc v oblasti ekonomického a sociálního rozvoje. V této oblasti chce ČR pomoc při zlepšování úrovně zdravotnictví a vzdělání, a to především budováním nových zdravotnických zařízení a škol či realizací imunizačních programů. Např. rozšířil a vybudoval přes deset škol, včetně dívčích, dodává vybavení pro místní nemocnice. Dále pak ČR hodlá podporovat projekty na rozvoj zemědělství, budování zavlažovacích systémů, zlepšení infrastruktury a ochrany životního prostředí. Mezi další aktivity patří rekonstrukce zemědělských zařízení, dodávka osiv, opravy zavlažování a rozsáhlý

²⁰⁸MO: *Provincie Lógar* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10519>>.

²⁰⁹MZV ČR: *Provinční rekonstrukční tým České republiky, Lógar – Afghánistán* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/index.html>>.

²¹⁰MO: *Provincie Lógar* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10519>>.

projekt revitalizace přehrady Surchab. PRT se také věnuje podpoře postavení žen, organizuje pro ně školení, pořádá oslavy apod.

- 2) pomoc v oblasti vládnutí, právního státu a lidských práv. ČR podporuje rozvoj občanské společnosti a budování kapacit státní správy a dále také rozšiřování pravomocí a vlivu afghánské vlády. PRT tak například opravuje checkpointy afghánské policie v oblasti provincie Lógar.
- 3) v oblasti bezpečnosti bude Česká republika nápomocna při budování národní policie a armády. Také se hovoří o poskytnutí lepšího vybavení a následné zlepšení mobility afghánských bezpečnostních složek.²¹¹

Český provinční rekonstrukční tým musí skloubit své aktivity především se zájmy obyvatel provincie a afghánskými úřady. K úspěšnému působení je třeba obyvatele přesvědčit ke spolupráci a ujistit je, že tým přináší nové možnosti k rekonstrukci a k rozvoji jejich provincie. Většina projektů bude realizovaná za spoluúčasti afghánských subjektů. Přítomnost provinčního rekonstrukčního týmu by neměla vytvořit závislost tamějších obyvatel na cizí pomoci, proto chce český tým dbát na to, aby byla jejich pomoc udržitelná, a aby využívali také místní lidi. Tímto způsobem se tým bude snažit dosáhnout toho, aby si místní lidé pomoc nejen přijali, ale dále ji také rozvíjeli.²¹²

²¹¹*Co chce v Lógaru dělat Česká republika a z čeho budeme vycházet?* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit.2012-07-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/www/logar/?ido=21832&idj=1>>.

²¹²*Co chce v Lógaru dělat Česká republika a z čeho budeme vycházet?* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit.2012-07-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/www/logar/?ido=21832&idj=1>>.

8 BUDOUCÍ VÝVOJ V AFGHÁNISTÁNU:

Důležitým mezníkem pro budoucí směřování země bude plánovaný odchod koaličních sil. Jednotky NATO mají opustit Afghánistán v roce 2014, ale experti pochybují, že tamní orgány budou schopny převzít správu země.

Většina expertů se shodně vyjádřila, že stabilizace státu Afghánistán je možná pouze v případě, podaří-li se vybudovat vládní instituce a zároveň prostřednictvím trénování a vyzbrojení afghánské policie a armády zajistit bezpečnost místním lidem. Pokud se tyto kroky nepodaří do roku 2014 zabezpečit, vrátí se pravděpodobně Afghánistán opět na začátek, jelikož další rozvoj země se nebude mít od čeho odrazit.

Hlavní problémy souvisí s korupcí, chudobou a Talibánem. Urychlený odchod spojenců ze země by podle všeho znamenal pro Afghánce úlevu, vyvstává však otázka, na jak dlouho. Mnoho expertů se shoduje na tom, že náhlý odchod vojenských jednotek by nesporně způsobil vypuknutí občanské války. Vládní činitelé, kteří jsou drženi pohromadě pouze zahraničními jednotkami a jejich tlakem, by po rychlém odchodu koaličních sil neměli důvod nadále spolupracovat s prezidentem Karzáím, který sám o sobě nemá žádnou moc. Důvod, proč by velká část Afghánců souhlasila raději s vládou Tálibánu, než s vládou Karzáiho, je prostý – chtějí vidět okamžité zlepšení situace, a to je to, co jim Tálibán, například i skrze svoji výborně organizovanou reklamní kampaň, nabízí.²¹³

Mnoho expertů vidí jako jediné řešení postupně předávat odpovědnost za bezpečnost a vládnutí Afgháncům, stáhnout se ze země a nechat další vývoj země v jejich rukou. Nadějí pro další směřování Afghánistánu by mohlo být přilákání zahraničních investorů na těžbu nerostných surovin. Země disponuje obrovským nerostným bohatstvím, jeho těžba je však nesmírně technicky náročná a finančně navratitelná až za mnoho let. Je tedy otázkou, která země by o takovou investici měla zájem.²¹⁴

²¹³Poslanci vyjádřili pochybnosti o budoucnosti Afghánistánu [online]. c2001. Aktualizováno 2012, [cit.2012-07-05]. Dostupné z WWW:

<<http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/content/20120608STO46485/html/Poslanci-vyj%C3%A1d%C5%99ili-pochybnosti-o-budoucnosti-Afgh%C3%A1nist%C3%A1nu>>.

²¹⁴Poslanci vyjádřili pochybnosti o budoucnosti Afghánistánu [online]. c2001. Aktualizováno 2012, [cit.2012-07-05]. Dostupné z WWW:

<<http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/content/20120608STO46485/html/Poslanci-vyj%C3%A1d%C5%99ili-pochybnosti-o-budoucnosti-Afgh%C3%A1nist%C3%A1nu>>.

ZÁVĚR:

Poskytování zahraniční pomoci se stalo nedílnou součástí zahraniční politiky České republiky. Pomoc musí vycházet především z potřeb dané země, aby byla efektivní. Ať je to už z potřeb aktuálních, na něž reaguje humanitární pomoc, či z dlouhodobých potřeb.

Kapitola zabývající se hospodářskou situací v zemi jednoznačně potvrzuje postavení Afghánistánu mezi nejzaostalejšími a ekonomicky nejméně rozvinutými státy světa. V zemi nefunguje základní infrastruktura, školství, zdravotnictví. Lidé se potýkají s nedostatkem kvalitní vody i příjmů. Jedinou možností obživy je často pěstování a prodej opiového máku, který slouží k výrobě narkotik. Genderové vztahy v afghánské společnosti jsou stále velmi nevyrovnané, ženy jsou znevýhodňovány a dostává se jim minimum práv. Postavení Afghánistánu na posledních pozicích žebříčku zemí světa podle kojenecké úmrtnosti, naděje dožití či indexu lidského rozvoje katastrofální stav země jen potvrzuje. Kritická je i bezpečnostní situace v zemi, která za poslední dva roky zaznamenala díky povstalecké činnosti Tálibánu výrazné zhoršení. Na špatném vývoji země se podepsala také historická, ale i současná politická situace.

K definování afghánských potřeb nejvíce přispěla konference v Londýně a zde přijatá Dohoda o Afghánistánu, ve které byly identifikovány tři prioritní oblasti zahraničních aktivit v Afghánistánu. Mezi tyto oblasti patří bezpečnost, vláda, právní normy, lidská práva a ekonomický a sociální vývoj. Také Česká republika akceptuje tuto dohodu a aktivity českých humanitárních a rozvojových projektů v Afghánistánu se soustředí na výše uvedené problematické oblasti, což částečně zaručuje, že česká pomoc bude poskytnuta do potřebných a nejvíce problematických oblastí.

Na pomoci Afghánistánu se podílí velké množství zahraničních aktérů, ať už se jedná o provinční rekonstrukční týmy, zahraniční vlády či nevládní neziskové organizace. Z tohoto pohledu by se mohlo zdát, že poválečná obnova Afghánistánu je fungujícím procesem, který přináší pozitivní výsledky.

Závažným problémem rozvojové spolupráce v Afghánistánu je velké množství finančních prostředků, které do země plynou ze zahraničí. Ohromné sumy, investované především ze strany USA, podporují růst již tak rozšířené korupce, která je současně považována za jeden z nejzávažnějších negativních důsledků rozvojové spolupráce v zemi.

Česká republika se na rozvoji Afghánistánu podílí prostřednictvím PRT Lógar, sektorových

ministerstev, neziskové organizace Člověk v tísni a občanského sdružení Berkat.

České projekty nejsou výjimečné ani výrazně odlišné od projektů jiných zemí. Češi však mají v Afghánistánu dobrou pověst jak na straně místních obyvatel, tak na straně mezinárodních jednotek, a to ať už se jedná o PRT Lógar nebo o činnost neziskové organizace Člověk v tísni. Ten je také jedinou středoevropskou NNO schopnou konkurence mezi velkým množstvím významných zahraničních NNO.

Na otázku, zda je Česká republika v rámci rozvojové spolupráce v Afghánistánu úspěšná, nelze jednoznačně odpovědět. Jisté je, že se na rozvoji určitých oblastí Afghánistánu pozitivně podílí, ovšem ve srovnání s veškerým objemem pomoci, který do země plyne, je český podíl malý, což je pochopitelné. Smysl účasti České republiky na rozvoji Afghánistánu tak vnímám především v tom, že se připojila k mezinárodnímu úsilí a dokázala, že se nevzdává svých závazků vůči pomoci nejzaostalejším zemím světa.

Do budoucna vidím účast České republiky spíše v pomoci civilního charakteru, která by nedávala Afghánistánu příležitost cítit se jako okupovaný stát. Otázkou ovšem je, zda toto řešení bezpečnostní situace v zemi někdy dovolí.

SOUPIS POUŽITÉ KNIŽNÍ LITERATURY A ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ:

KNIŽNÍ ZDROJE:

- Bečka, J.: *Úvod do paštského jazyka*. Academia, Praha, 1979. 80s. ISBN 1-0844.058.
- Ewans, M.: *Conflict In Afghanistan: Studies In Asymmetric Warfare*. Routledge, 2005. 198s. ISBN 0415341604.
- Exnerová, V.: *Globální problémy a rozvojová spolupráce – Témata, o která se lidé zajímají*. Člověk v tísni, Praha, 2008. 217s. ISBN 978-80-86961-55-2
- Marek, J. 2003: *Afghánistán. Stručná historie států*. Praha, 2003. 123 s. ISBN 80-72771-28-0.
- Marek, J. 2006: *Dějiny Afghánistánu*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2006. 403 s. ISBN 80-7106-445-9.
- Moravec, F.: *Český rekonstrukční tým aneb Jak postavit Lógar na vlastní nohy*. Mezinárodní politika, 2010, roč. 34, č. 1, str. 28-31.
- Procházková, P.: *Frišta*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2004. 221s. ISBN 80-7106-792-X.
- Spencer, R.: *Islám bez závoje*. Triton, Praha, 2006. 240s. ISBN 80-7254-761-5.
- Šakíb, S.: *V Afghánistánu Bůh už jen pláče*. Ikar, Praha, 2002. 269s. ISBN 8024900211.
- Šlachta, M.: *Ohniska napětí ve světě*. Česká geografická společnost, Praha, 2007. 187s. ISBN 80-7011-926-8.
- Štětina, J.: *S Matyldou v Afghánistánu*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2007. 274s. ISBN 978-80-7106-833-4.
- Vogelsang, W.: *Dějiny Afghánistánu*. Grada, Praha, 2007. 368s. ISBN 978-80-247-3077-6.
- Waisová, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role strategie mezinárodních nevládních organizací*. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. Brno, 2008. 119-152s. ISBN 978-80-210-4699-3.

- Waisová, Š.: *Česká republika a zahraniční rozvojová spolupráce: od příjemce k dárci*. In Waisová, Š. a kol. *Ve stínu modernity: perspektivy a problémy rozvoje*. Plzeň, 2005. s. 332 – 348. ISBN 80-86898-54-7.
- Zona, P.: *Provinční rekonstrukční týmy v Afghánistánu (Nové modely PRT)*. *Vojenské rozhledy*, 2008, roč. 17, č. 1, s. 57 – 63. ISSN 1210 – 3292.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

- *ADRA ukončila projekt v Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://amicus.tscasd.cz/index.php?setlang=1&ID=1053>>.
- *Afghánistán* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.charita.cz/ArticlePrint.asp?nArticleID=405&nLanguageID=1>>.
- Afghanistan Compact. *The London Conference of Afghanistan* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-06-21]. Dostupné z WWW: <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/afghanistan_compact.pdf>.
- *Afghanistan National Development Strategy 2008 – 2013* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-06-27]. Dostupné z WWW: <http://www.embassyofafghanistan.org/documents/Afghanistan_National_Development_Strategy_eng.pdf>.
- AfghanAid: *About us* [online]. c2003. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-01]. Dostupné z WWW: <http://www.afghanaid.org.uk/pages/about_us.html>.
- *Agentura Spojených států amerických pro zahraniční pomoc (USAID)* [online]. c2000. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-06-16]. Dostupné z WWW:<http://www.usaid.gov/about_usaid/>.
- AIHRC: *Economic and social situation of most Afghans. The Afghanistan Independent Human Rights Commission* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-05-30]. Dostupné z WWW: <http://www.aihrc.org.af/Pre_rel_Eng_Ecn_III.pdf>.
- BBC Česká redakce: *Život žen v Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2001, [cit. 2012-06-30] Dostupné z WWW:<<http://www.bbc.co.uk/czech/korespondent/148.shtml>>.

- Berkat: *Informace o působení afghánské sekce v roce 2009 Berkat o. s.* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <http://www.berkat.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=33&Itemid=22&lang=cs>.
- Boháč, A.: *Afghánistán v letech 2001 - 2005: politicko-geografická analýza.* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-05-12]. Dostupné z WWW <<http://www.epolis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geografickaanaliza.html>>.
- CARE: *About us* [online]. c1998. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-01]. Dostupné <<http://www.care.org/about/index.asp>>.
- *Co chce v Lógaru dělat Česká republika a z čeho budeme vycházet?* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit.2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/www/logar/?ido=21832&idj=1>>.
- Česko proti chudobě: *Rozvojové cíle tisíciletí* [online]. c2000. Aktualizováno 2000, [cit. 2012-06-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicileti/>>.
- ČTK: *NATO narysovalo budoucnost Afghánistánu, zaplatí ji i Češi* [online]. c2006. Aktualizováno 2012, [cit. 2012-06-30]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/amerika/nato-narysovalo-budoucnost-afghanistanu-zaplati-ji-i-cesi_235236.html>.
- DACCAR: *What we do* [online]. c2000. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-07-01]. Dostupné <http://www.dacaar.org/index.php/what-we-do>>.
- *Dvoustranná rozvojová práce* [online]. c2004. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-13]. Dostupné z WWW http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/index.html>.
- *Etnika Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-05-11]. Dostupné z WWW <<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/asie/afghanistan/etnika-afghanistanu/>>.
- *Evaluation of finnish aid to Afghanistan* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/36/57/40459321.pdf>>.

- FoRS: *Česká pomoc na rozcestí* [online]. c2003. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: <http://ceskapomoc.cz/download/priloha3-ceska_pomoc_na_rozcesti.pdf>.
- iDNES: *Vůdci Talibanu zamířili ze skryšší na mírová jednání, chrání je NATO* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-05-26]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/vudcitalibanu-zamirili-ze-skrysi-na-mirova-jednani-chrani-je-nato1c7/zahranicni.asp?c=A101020_110855_zahranicni_aha>.
- iDNES: *Americké komando zabilo bin Ládina, pohřbili ho do moře.* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-05-27]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/americkekomando-zabilo-bin-ladina-pohrbili-ho-do-more-pda/zahranicni.aspx?c=A110502_064024_zahranicni_kop>.
- IRC: *What we do* [online]. c2002. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.rescue.org/irc-a-glance>>.
- IRC: *IRC programs in Afghanistan. International Rescue Committee* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW <<http://www.rescue.org/program/irc-programs-afghanistan>>.
- *Islamic Republic of Afghanistan: Afghanistan National Development Strategy* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-09]. Dostupné z WWW <http://www.nps.edu/programs/ccs/Docs/Pubs/unands_Jan.pdf>.
- Halaxa P.: *Zahraniční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí* [online]. c1996. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-10]. Dostupné z WWW <<http://prg.xf.cz/kniha/kap4.htm>>.
- Hlaváčová, S.: *Hazarové* [online]. c2009. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-19]. Dostupné z WWW <http://www.opusarabicum.org/index.php?option=com_content&view=article&id=140:hazarove&catid=15:2005&Itemid=10>.
- *Humanitární pomoc v Afghánistánu čelí kritice* [online]. c1996. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-05-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/9761-humanitarni-pomoc-v-afghanistanu-celi-kritice/>>.
- *Humanitární pomoc obecně* [online]. c2004. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-06-16]. Dostupné z WWW <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/index.html>.

- *Humanitární pomoc* [online]. c2006. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=269>>.
- *Humanitární a rozvojová pomoc - Afghánistán* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?parent=263&sid=114&id=265>>.
- *Kdo jsme* [online]. c2001. Aktualizováno 2006, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.adra.cz/adra/kdo-jsme>>.
- Kučera, D.: *Afghánistán* [online]. c1997. Aktualizováno 2004, [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW <<http://www.ecesty.cz/zeme/afghanistan.htm>>.
- Kudláček, L.: *Stav a perspektivy humanitární a rozvojové pomoci v Afghánistánu z pohledu společnosti Člověk v tísni* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-05-29]. Dostupné z WWW: http://www.ceses.cuni.cz/CESES-69-version1-prispevek_Kudlacek.pdf>.
- *Místní rozvoj a obživa* [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=268>>.
- MO: *Provincie Lógar* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10519>>.
- MZV ČR: *Česká republika pomáhá* [online]. c2000. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/aktualne/publikace_o_zahranicni_rozvojove.html>.
- MZV ČR: *Plán zahraniční rozvojové spolupráce pro rok 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projekty/rocní_plany/plan_zrs_na_rok_2010.html>.
- MZV ČR: *Perspektivy účasti České republiky na stabilizaci Afghánistánu 2010 – 2012* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/public/df/c1/83/449626_314519_Strategie_pro_Afghanistan.pdf>.
- MZV ČR: *Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na léta 2010 – 2017* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/aktualne/koncepce_zrs_cr_2010_2017.html>.

- MZV ČR: *Provincní rekonstrukční tým České republiky, Lógar – Afghánistán* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/index.html>>.
- *O Člověku v tísní* [online]. c2006. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clouekvtisni.cz/index2.php?id=176>>.
- OXFAM International: *What we do* [online]. c2000. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.oxfam.org/en/development>>.
- OSN Praha: *Rozvojové cíle tisíciletí* [online]. c2005. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-17]. Dostupné z WWW <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>>.
- *Plán zahraniční rozvojové spolupráce* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-06-27]. Dostupný na WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/rocní_plany/plan_zrs_na_rok_2011_1.html>.
- *Poslanci vyjádřili pochybnosti o budoucnosti Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2012, [cit.2012-07-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/content/20120608STO46485/html/Poslanci-vyj%C3%A1d%C5%99ili-pochybnosti-o-budoucnosti-Afgh%C3%A1nist%C3%A1nu>>.
- PRT Lógar: *Úkoly kontingentu AČR v PRT* [online]. c2001. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/provincni_rekonstrukcni_tym/kontingent_armady_cr/ukoly.html>.
- *Rozvojová spolupráce* [online]. c2007. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-08]. Dostupné z WWW<http://www.rozvojovka.cz/download/skripta_rozvojovka_student.pdf>.
- Rychlá, L.: *Dobrovolné návraty jako trvalé řešení problémů uprchlíků* [online]. c2001. Aktualizováno 2005, [cit. 2012-05-10]. Dostupné z WWW <<http://www.unhcr.cz/ochrana/?cid=494>>.
- Rubin, B.: *Saving Afghanistan* [online]. c2002. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-01]. Dostupné z WWW <<http://www.foreignaffairs.org/20070101faessay86105-p20/barnett-r-rubin/saving-afghanistan.html>>.
- *Sektor humanitární pomoc a obnova* [online]. c2006. Aktualizováno 2012, [cit. 2012-06-10]. Dostupné z WWW <<http://www.clouekvtisni.cz/index2.php?id=261>>.

- SCA: *Our work* [online]. c2001. Aktualizováno 2008, [cit. 2012-07-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.swedishcommittee.org/our-work>>.
- SIDA: *About us* [online]. c2002. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.sida.se/English/About-us/>>.
- UN: Population division: *The 2008 revision population database* [online]. c1990. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-24]. Dostupné z WWW: <<http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>>.
- *United Nations Development Programme* [online]. c2001. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.undp.org/about/>>.
- UNDP: *Afghanistan human development report 2007* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-06-21] Dostupné z WWW: <<http://hdr.undp.org/en/reports/national/asiathepacific/afghanistan/nhdr2007.pdf>>.
- UNHCR: *Afghanistan. United Nations High Commissioner for Refugees* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-27]. Dostupné z WWW: <http://translate.googleusercontent.com/translate_c?hl=cs&langpair=en|cs&u=http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page%3Fpage%3D49e486eb6&rurl=translate.google.cz&usg=ALkJrhiS74VyomFB_VQO3s_WaD1U0mpx0g>.
- UNODC: *Afghanistan Opium Survey 2010* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-21]. Dostupné z WWW: <http://www.unodc.org/documents/cropmonitoring/Afghanistan/Afg_opium_survey_2010_exsum_web.pdf>.
- USAID: *Asia - Afghanistan*. [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.usaid.gov/locations/asia/countries/afghanistan/>>.
- VARA: *Kdo jsme* [online]. c2001. Aktualizováno 2005, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://vara.cz/web.org/stanovy.html>>.
- Valné shromáždění GA: *Oficiální rozvojová pomoc* [online]. c2006. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-06-01]. Dostupné z WWW <http://www.studentsummit.cz/data/1296395755660BGR_GA_ODA.pdf>.
- Vláda České republiky: *Čeští vojáci v zahraničí* [online]. c2009. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/cesti-vojaci-v-zahranici-69130/>>.

- *Vzdělání* [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=264>>.
- USIG: *Country information – Afghanistan* [online]. c2001. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-06-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.usig.org/countryinfo/afghanistan.asp>>.
- Taliban. *Referáty – seminárky* [online]. c2000. Aktualizováno 2003, [cit. 2012-06-20]. Dostupné z WWW <<http://referaty-seminarky.cz/taliban/>>.
- The World Bank: *Indicators - Economic policy and External debt. The World Bank* [online]. c1990. Aktualizováno 2011, [cit. 2012-06-24]. Dostupné z WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator>>.
- *Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do EU* [online]. c2004. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-06-08]. Dostupné z WWW <http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/66E45F679EF975CAC12571B6006EB537>.
- *Zdraví* [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=265>>.

PŘÍLOHY:

Programy českých nevládních organizací v Afghánistánu.

Projekty společnosti Člověk v tísni:

Humanitární práce:

Zmírnění důsledků období sucha v okrese Zare:

Projekt v Severní Afghánistán - provincie Balch, okres Zare, 2008– 2009.

Zdroj financí – *GTZ (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit)*

V souvislosti s katastrofálním suchem, které postihlo v letech 2008 většinu oblastí v Afghánistánu, se společnost Člověk v tísni rozhodla k okamžité pomoci v místě svého trvalého působení v okrese Zare. Většina obyvatel neměla vůbec co sklídit a mnozí z nich trpí akutním nedostatkem jídla. Projekt měl za cíl ve třech nejvíce zasažených vesnicích zlepšit jejím obyvatelům přístup k vodním zdrojům a umožnit zásoby vody i v dalších obdobích na nezbytně nutnou dobu alespoň osmi měsíců v roce. Obyvatelé navíc získali peníze za práci (tzv. program *cash for work*) na výstavbě či opravě celkem 30 *kand* (tradiční podzemní zásobárny vody z dešťových a sněhových srážek) pro své vlastní účely. Za vydělané peníze budou schopni nakoupit základní potraviny jako náhradu za ztracenou úrodu.²¹⁵

Okamžitá humanitární pomoc hladem nejpostiženějším oblastem Afghánistánu:

Severní Afghánistán - provincie Balch, okres Zare a jihovýchodní Afghánistán – provincie Paktia, okres Ahmadabad, 2008

Zdroj financí – *ECHO (Evropský úřad pro humanitární pomoc)*

Špatnou ekonomickou situaci podpořenou trvalým nedostatkem jídla v roce 2008 ještě výrazně prohloubilo dlouhé období sucha, díky kterému mnoho lidí v těchto oblastech vůbec nesklidilo svou úrodu. To způsobilo vážnou potravinovou krizi. Tento projekt měl za cíl pomoci nejvíce postiženým rodinám v zajištění základních potřeb pro podzimní a zejména

²¹⁵*Humanitární pomoc* [online]. c2006. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <http://www.clovekv tisni.cz/index2.php?id=269>.

pak nadcházející zimní období. Vybraných téměř 1.800 nejvíce zasažených rodin (cca 10 500 obyvatel) získalo finanční prostředky (program *cash for work*/peníze za práci) za dvouměsíční práci zahrnující opravy silnic a zavlažovacích kanálů v těchto oblastech. Rozdělené peníze poslouží všem příjemcům pomoci na nákup jídla a zásob pro udržení životaschopnosti jejich hospodářství, ale také zčásti i na uhrazení dluhů způsobených potravinovou krizí.²¹⁶

Projekty v oblasti vody a hygieny:

Obnova a stavba nových zdrojů pitné vody v provincii Balch, okres Zare, 2007-2008:

- Severní Afghánistán, provincie Balch, okres Zare
- Zdroj financí – ECHO (*Evropský úřad pro humanitární pomoc*)

V oblasti Zare pravidelně postihované obdobím sucha pracuje společnost Člověk v tísni už od počátku svého působení v Afghánistánu na přelomu let 2001-2002. Cílem místního programu je omezení výskytu nemocí souvisejících se špatnou vodou a zlepšení přístupu místních rodin k pitné vodě. Program financovaný ze zdrojů ECHO je zaměřen na obnovu a budování kopaných a vrtaných studní, chráněných vodních pramenů, vodovodů, *kand* (podzemní nádrže na shromažďování dešťové vody) a stavbu vzorových latrín. Zároveň s těmito aktivitami se konají hygienická školení, která mají místní obyvatele naučit správnému zacházení s vodními zdroji a základům hygieny. Po skončení projektu v roce 2008 by měla dostupnost k nezávadné pitné vodě vzrůst z 10 % na 50 % populace.²¹⁷

Obnova a stavba nových zdrojů pitné vody v provincii Paktia:

- Jihovýchodní Afghánistán, provincie Paktia, 2006-2007
- Zdroj financí – ECHO (*Evropský úřad pro humanitární pomoc*)

V horských, tradičně bezpečnostně nestabilních oblastech provincie Paktia ležících na hranici mezi Afghánistánem a Pákistánem společnost Člověk v tísni od jara 2006 realizovala program na obnovu vodních zdrojů kombinovaný s intenzivním hygienickým školením. Místní komunity mají k dispozici 43 nových studní, 151 latrín a 13 chráněných přírodních pramenů.

²¹⁶*Humanitární pomoc* [online]. c2006. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=269>>.

²¹⁷*Voda a hygiena* [online]. c2006. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=267>>.

Přístup k pitné vodě se tak zlepšil pro více než 36 000 lidí. Nedílnou součástí projektu bylo školení o hygieně a samostatně fungujícím systému údržby vodních zdrojů. Celkovým cílem programu je omezení velkého výskytu zdravotních obtíží, jejichž zdrojem je závadná voda nebo nízká informovanost o hygienických návycích.²¹⁸

Obnova a tvorba nových zdrojů pitné vody v okrese Darajsúf:

- Severní Afghánistán - provincie Samangan, 2004 – 2006
- Zdroj financí – ECHO, Evropská komise, Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Program zaměřený na komplexní obnovu vodních zdrojů v horské oblasti Darajsúf zahájila společnost Člověk v tísni v roce 2004. Po skončení programu zůstalo v oblasti 19 vrtaných a 110 kopaných studní, 23 stabilizovaných chráněných pramenišť s rozvody do vesnic, jeden vodovodní rozvod do okresního města Bazáre Suchty a také 600 latrín. V rámci projektu se společnost zaměřila i na stavby a opravy tradičních vodních zdrojů. Postavila zde 210 *kand* a 39 *karez* - podzemních, až několik kilometrů dlouhých kanálů, které svádějí pitnou i zavlažovací vodu z horských pramenů. Místní trenéři také postupně poskytli školení o významu dobrých hygienických návyků 7 600 rodinám z devadesáti různých vesnických komunit. Zároveň školitelé zaučili několik desítek údržbářů a v padesáti komunitách byly založeny tzv. *water committees*, jejichž úkolem je dbát o stav a údržbu nových zdrojů pitné vody a případně zařídit jejich opravu.²¹⁹

Stavba vodovodního rozvodu ve městě Polichumri:

- Severní Afghánistán – provincie Baghlán, 2004
- Finanční zdroj – vláda ČR v rámci programu zahraniční humanitární pomoci

Čtvrť Kišlak Bamba ve městě Polichumri měla při svém relativně vysokém počtu obyvatel (6 500) nedostačující zdroje pitné vody. Ve čtvrti umístěné v prudkém svahu neexistoval rozvod vody, její obyvatelé museli scházet pro vodu k řece. Společnost Člověk v tísni nejprve

²¹⁸*Voda a hygiena* [online]. c2006. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=267>>.

²¹⁹*Voda a hygiena* [online]. c2006. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=267>>.

zajistila ochranu podzemního pramene, který poskytl místním lidem dostatek pitné vody, a poté vybuodovala uliční rozvod vody pro celou čtvrť.²²⁰

Projekty společnosti v oblasti vzdělání:

Zvyšování kvality středních zemědělských škol v Afghánistánu :

- Síť 17 středních zemědělských škol v provinciích Badachšán, Baghlán, Balch, Bamyán, Džusdžán, Farah, Farjáb, Helmand, Herát, Kábul, Kapisa, Kunduz, Nangarhár, Parván, Šebergán, Wardak, Urozgán, 2008 – 2010
- Zdroj financí – Ministerstvo zahraničních věcí ČR a britská vláda prostřednictvím *Department of International Development – DFID a organizace Mercy Corps*

V roce 2008 společnost Člověk v tísni začal s dvěma dlouhodobými navzájem provázanými projekty, které se primárně zaměřují na rehabilitaci celého středního zemědělského školství. S pomocí univerzitních profesorů a středoškolských učitelů jsou připravovány příručky pro učitele v národních jazycích (Darí, Paštó). V rámci spolupráce Člověka v tísni s americkou Purdue University a partnerskou organizací Mercy Corps jsou postupně tvořeny i podrobné materiály pro jednotlivé přednášky. Tyto materiály jsou překládány do národních jazyků, schvalovány Ministerstvem školství Islámské republiky Afghánistán a nakonec distribuovány do jednotlivých škol. V roce 2009 proběhne pilotní fáze zavedení výuky dle těchto materiálů na 4 středních zemědělských školách. V roce příštím byla výuka rozšířena i do dalších škol.

Součástí výstupů projektu byli dále metodická i odborná předměťová školení učitelů, kde se účastníci dozvěděli vše nejen například o rostlinné výrobě a zpracování produktů, ale i jak takový předmět vůbec vyučovat a to za použití zcela nových materiálů a metod. Nezbytnou součástí pro zúčastněné byli rovněž výměnné exkurze či zahraniční studijní cesty.

Specifickou částí projektu byly vlastní rozvojové aktivity jednotlivých škol, které si na základě jimi vypracovaných strategických rozvojových plánů stanoví cíle a priority dalšího vývoje.²²¹

Rozvoj odbornosti a lidských zdrojů Středního zemědělského institutu a Úřadu ministerstva zemědělství v provincii Baghlán:

²²⁰*Voda a hygiena* [online]. c2006. Aktualizováno 2009, [cit. 2012-07-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=267>>.

²²¹ <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=264>

- Severní Afghánistán – provincie Baghlán, 2007-2009
- Zdroj financí – *ARD Ltd. (americká rozvojová agentura USAid)*

V říjnu 2007 byl zahájen projekt, jehož cílem je podpora rozvoje zemědělství a kvalifikovaných lidských zdrojů v provincii Baghlán. V rámci projektu probíhá odborné vzdělávání učitelů a studentů Středního zemědělského institutu. Pro učitele, studenty, farmáře, ale také pracovníky baghlánské provinční pobočky ministerstva zemědělství připravujeme školení praktických zemědělských dovedností (např. pěstování rýže, střídání plodin, zakládání školek, ochrana plodin proti infekcím, chov drůbeže a řada dalších).

Na pozemku školy se postupně zdokonaluje školní farma zahrnující živočišnou a rostlinnou výrobu, ukázkové skleníky, sady a pole, kurníky, zásobárnu na krmivo nebo například strojní dílnu. V rámci projektu jsou navíc škole poskytnuty prostředky na nákup ovcí, krav, slepic, krmiva a také na další nezbytné náklady související s jednotlivými vzdělávacími aktivitami jako je zajištění školitelů, školících materiálů apod.²²²

Podpora základního školství v okrese Zare:

- Severní Afghánistán – provincie Balch, 2009-2010
- Zdroj financí – *Generalitat Valenciana* – autonomní vláda regionu Valencie prostřednictvím španělské nevládní organizace Rescate

I přes výrazná zlepšení je jedním z nejpalčivějších problémů dnešního Afghánistánu stále vysoká úroveň negramotnosti dosahující na venkově více než 60 % (u žen dokonce kolem 80 %). Na jednoho učitele dnes připadá více než 40 žáků. V okrese Zare mají žáci jen ze dvou škol (z celkem 17) k dispozici svou vlastní budovu. Ve většině případů ale probíhá výuka na zemi a v provizorních stanech. Školy navíc často vůbec nemají ani stoly a židle nebo alespoň koberece, na kterých by žáci mohli při výuce sedět.

Tento nový projekt měl za cíl přispět k zlepšení vzdělání a v této horské a odlehlé oblasti severního Afghánistánu a to prostřednictvím výstavby nové školy Imam Hasan v regionu Maghzar. Vzhledem k tomu, že škola navíc ani nedisponovala žádnými učebnicemi, knihami či jiným nezbytnými učebními pomůckami, byla součástí projektu i zajištění základního vybavení školy včetně založení vlastní knihovny. Vyšší kvality výuky bude dosaženo prostřednictvím metodologických a odborných školení pro všech 30 učitelů školy, jejichž současná zkušenost s pedagogickými dovednostmi je bohužel minimální.

²²² *Vzdělání* [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-09]. Dostupné z WWW: <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=264>.

Z hlediska dlouhodobého výhledu by měl projekt napomoci nejen nárůstu počtu zapsaných žáků (především pak dívek), ale díky založení sdružení rodičů a učitelů či přidruženého vzdělávacího centra s knihovnou poskytujícího gramotnosti a zájmové kurzy, rovněž i k zvýšení povědomí o vzdělání mezi místní veřejností.²²³

Projekty společnosti v oblasti zdraví:

Obnova zdravotnických zařízení:

- Severní a centrální Afghánistán - provincie Kábul a Badachšán, 2006 – 2007
- Zdroj financí – Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Na konci roku 2007 byly dokončeny stavby tří zdravotnických zařízení: okresní nemocnice v Surobi (provincie Kábul), kliniky v oblasti okresu Šakardara (provincie Kábul) a kliniky v oblasti Paspul (okres Kohistán, provincie Badachšán). Třetí zmíněná stavba vznikla ve spolupráci se švýcarskou nevládní organizací MedAir, která má velkou zkušenost jak v oblasti zdravotnictví, tak se samotnou prací v oblasti Badachšánu. Po dokončení byly stavby kliniky i nemocnice podle potřeby vybaveny a předány k využití afghánskému ministerstvu zdravotnictví a dnes slouží lidem ve svém okolí.²²⁴

Obnova zdravotní péče:

- Severní Afghánistán – provincie Samangan, centrální Afghánistán - Kábul, 2001-2004
- Zdroj financí - Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Zatímco s koncem války se společnost Člověk v tísní soustředila na dodávku léků na území ovládané Severní aliancí, v letech poválečných již bylo možné se zaměřit na obnovu zdravotnické infrastruktury. Výsledkem je například sedm venkovských klinik, nákup materiálu a vybavení pro Kábulskou ortopedickou organizaci (KOO), vybavení jedenácti klinik v provincii Samangan ledničkami nezbytnými pro vakcinační proces, nákup vysokofrekvenčních vysílaček na vytvoření komunikačního systému pro sanitky a přívod vody do osmi klinik v provinciích Kunar a Laghman.²²⁵

²²³Vzdělání [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=264>>.

²²⁴Zdraví [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=265>>.

²²⁵Zdraví [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=265>>.

Projekty společnosti v oblasti rozvoje a obživy:

Program rozvoje venkovských komunit (National Solidarity Program, NSP), 2005-2011:

- Severní a severovýchodní Afghánistán – provincie Balch, Baghlán
- Jihovýchodní Afghánistán – provincie Nangarhár a Paktia
- Zdroj financí – Ministerstvo pro obnovu a rozvoj venkova Islámské republiky Afghánistán s využitím prostředků Světové banky

V roce 2005 se společnost Člověk v tísni zapojila do celonárodního programu National Solidarity Program (NSP - www.nspafghanistan.org), jehož cílem je dlouhodobě udržitelný rozvoj venkovských komunit v Afghánistánu. V rámci programu si komunity volí zastupitelstvo, diskutují o nejnútnejších potřebách obce a na základě společného konsensu pak realizují několik projektů. Může se jednat například o stavbu škol, klinik, cest, mostů, zavlažovacích kanálů, protipovodňových opatření, malých vodních elektráren, studní a vodovodů, ale i kurzy gramotnosti nebo praktická školení pro ženy v krejčovství nebo vyšívání. Rolí společnosti Člověk v tísni je tyto komunity mobilizovat, vyškolit a asistovat při přípravě a realizaci jimi vybraných projektů. V současnosti Člověk v tísni pracuje v 535 komunitách ve 14 okresech severního, severovýchodního a jihovýchodního Afghánistánu.²²⁶

Stabilita příjmů v severním Afghánistánu – provincie Balch

Zvyšování příjmového potenciálu v provincii Balch prostřednictvím školení, sdílení znalostí a společné obchodní strategie, 2008 – 2011:

- Severní Afghánistán - provincie Balch
- Zdroj financí - Evropská komise (*EuropeAid*)

Člověk v tísni zahájil v březnu 2008 nový projekt pomáhající zajistit farmářům stabilní zdroje příjmů v provincii Balch, Cílem projektu je zlepšit životní podmínky komunit ve venkovských oblastech. Vybraní místní farmáři získají nové znalosti v pěstování pro ně netradičních zemědělských plodin, dozvědí se o marketingových metodách a o nových zdrojích příjmů prostřednictvím školení a seminářů. Člověk v tísni bude také vytvářet odborné sítě farmářů (obdoba družstev), kteří tak lépe využijí znalostí a dovedností získaných v

²²⁶ Místní rozvoj a obživa [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-10]. Dostupné z WWW: <http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=268>.

jednotlivých školeních. Po těchto aktivitách by místní zemědělci měli být schopni začít vlastní podnikání, začít prodávat své nové produkty za spravedlivé ceny, a tím zlepšit svou životní úroveň.²²⁷

Lidé pro životní prostředí, životní prostředí pro lidi (People for Environment, Environment for People), 2005 – 2007:

- Severovýchodní Afghánistán - provincie Baghlán, Kundúz a Tachár
- Zdroj financí - Evropská komise, *Deutsche Welthungerhilfe (DWHH)*

Tento projekt se zaměřuje na podporu venkovských komunit v povodí řeky Kundúz při vytváření udržitelných způsobů obživy. Jde zejména o sérii školení napomáhajících chápání efektivnějšího využívání přírodních zdrojů a rozhodování v rámci komunity o nejvhodnějších způsobech obživy pro danou lokalitu. Vybraní zástupci komunit jsou školeni ve specifických odborných činnostech (např. lesnictví, včelařství, chov drůbeže) a jsou jim poskytnuty výrobní vstupy. Součástí projektu je také zateplování vybraných staveb v jednotlivých komunitách a příprava protieročních a protipovodňových opatření.²²⁸

Projekty společnosti Berkat:

Projekt „Šťastné létající koberce“:

Organizace Berkat se soustředí především na obce v okolí Kábulu, které jsou mimo zájem velkých mezinárodních humanitárních organizací a dále pak na ženy, jež ve válce přišly o manžely a zůstaly samy. Pro tyto ženy konkrétně je určen projekt Šťastné létající koberce. Ženy, které zůstaly bez manželů, často umí řadu dovedností, jako je například vázání koberců, výroba šperků či šití. Ženám ale chybí základní kapitál, aby mohly pracovat samostatně. Problém je také v odbytu jejich výrobků.²²⁹

²²⁷ Místní rozvoj a obživa [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=268>>.

²²⁸ Místní rozvoj a obživa [online]. c2006. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=268>>.

²²⁹ *Berkat v Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-10]. Dostupné z WWW: <http://www.berkat.cz/Projekty/P007_Afghanistan/P007_Afghanistan.htm>.

Cílem projektu Šťastné létající koberce je pomoci ženám nejen materiálně, ale dokázat, že jsou schopné se uživit samy, že jsou vynalézavé, aktivní a samostatné.²³⁰ je vybudování malých dílen, kde by mohly ženy šít oblečení, vázat koberce nebo vyrábět šperky. Za čas by se měly dílny zcela osamostatnit. Tato strategie dá ženám pocit samostatnosti a aktivity. Dnes Berkat spravuje celkem již pět dílen v Afghánistánu, v nichž pracuje okolo padesáti žen.²³¹

Projekt „Zdravé oči pro Afghánistán“:

Cílem projektu bylo poskytnout pomoc afghánskému chlapci Adžamalovy, který téměř ztratil zrak a dále poskytnout informace afghánským lékařům o transplantaci rohovky, která se zde dosud neprováděla. Společnost Berkat se obrátila na českého špičkového odborníka v této oblasti, Dr. Martina Filipce, který operaci provedl přímo v kábulské nemocnici. V průběhu řady seminářů byly zároveň předány informace afghánským lékařům o transplantaci rohovky a Dr. Filipec přímo vyškolil samostatný tým, který je již schopen operaci rohovky provést. Do této doby bylo uskutečněno již 32 úspěšných operací rohovky.

Tento projekt měl v Afghánistánu velký úspěch, neboť pro oční lékařství v Afghánistánu znamenal velký přínos. Psalo se o něm v místním tisku a vysílala o něm i kábulská televize. Proto bylo rozhodnuto o pokračování a rozvinutí projektu. Byly rozvinuty tyto projekty:

- Zajištění odborné literatury pro oční kliniku Noor v Kábulu
- Rohovky zdarma – jednou za 2 – 3 měsíce zajistit 3 - 5 rohovek plus operace zdarma pro potřebné v Afghánistánu
- Výměnné odborné stáže pro lékaře a pro administrativní pracovníky nemocnice
- Adjamal car - zařízení mobilní ambulance oční a všeobecné zdravotní pomoci, která bude operovat v odlehlých oblastech Afghánistánu
- Léčba pacientů v ČR – pacienti, které lze úspěšně operovat v ČR - 3 pacienti ročně – dítě plus matka

²³⁰*Berkat v Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-10]. Dostupné z WWW: <http://www.berkat.cz/Projekty/P007_Afghanistan/P007_Afghanistan.htm>.

²³¹*Berkat v Afghánistánu* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-10]. Dostupné z WWW: <http://www.berkat.cz/Projekty/P007_Afghanistan/P007_Afghanistan.htm>.

- Prevence očních chorob – program osvěty v mediích a v rámci působení pojízdné oční ambulance Adžamal car²³²

Program Medevac:

Občanské sdružení Berkat se podílelo také na programu Medevac, jehož garantem je Ministerstvo vnitra ČR. V rámci programu je poskytována speciální zdravotnická péče dětským pacientům, kteří pocházejí z válkou postižených nebo z jinak zasažených oblastí, které mají nedostatečnou zdravotní péči. Sdružení Berkat v tomto programu pomáhá vybírat děti z Afghánistánu, které pomoc potřebují.

Ve spolupráci s afghánským Ministerstvem zdravotnictví, sdružení Berkat vybralo asi 50 nemocných afghánských dětí, kterým v jejich zemi nebyli lékaři schopni pomoci, ať už kvůli nedostatečnému vybavení zdravotnických zařízení či kvůli nedostatečným znalostem. Mezi vybranými dětmi byly například děti s vrozenými srdečními vadami, popáleninami či rozštěpovými vadami obličeje. Skupina těchto dětí byla vyšetřena ve vojenské polní nemocnici AČR v Kábulu a následně z nich byla vybrána užší skupina, jež byla postupně přepravena do České republiky za účelem léčení.

Prvním pacientem byl čtyřletý Hamidolla, jenž utrpěl popáleniny a v srpnu 2007 se podrobil operaci. Popáleniny jsou v Afghánistánu častým problémem, který místní zdravotnictví není schopno vyřešit. V letech 1993 až 2007 bylo v rámci programu transportováno a ošetřeno již 111 pacientů ze zemí postižených válkou či přírodními katastrofami jako je Bosna a Hercegovina, Kosovo, Čechensko, Afghánistán, Irák či Pákistán. Program nepřímo také přispívá ke zvýšení povědomí obyvatel výše uvedených zemí o České republice.²³³

Projekty organizace VARA:

Projekt Camp Afghanistan:

Na popud mateřské společnosti VARA, jež sídlí v Pákistánu a v Afghánistánu, vznikl projekt Camp Afghanistan. Projekt má za cíl informovat českou veřejnost o situaci nejen

²³² *Adžamal* [online]. c2001. Aktualizováno 2010, [cit. 2012-07-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.berkat.cz/dokument.php?id=127>>.

²³³ *Afghánské projekty - Medevac* [online]. c2001. Aktualizováno 2007, [cit. 2012-07-11]. Dostupné z WWW <<http://www.berkat.cz/dokument.php?id=367>>.

v Afghánistánu, ale i o situaci v několika dalších zemích, jež byly poznamenány válkou a bídou a celkově zvýšit povědomí o problémech těchto zemí. Prostřednictvím besed, výstav fotografií, přednášek či festivalů, jež se konají v rámci projektu *Camp Afghánistán*, společnost VARA ČR zvyšuje povědomí o problémech zemí třetího světa.²³⁴

Veřejná sbírka "Vzdělání za stravu" (School feeding program):

Občanské sdružení VARA ČR ve spolupráci se Světovým potravinovým programem OSN vyhlásila veřejnou sbírku. Peníze, jež budou vybrány z této sbírky, poputují do Afghánistánu a Tanzanie. Jsou prioritně určený k nasycení hladovějících nevzdělaných dětí. Stav sbírky ke dni 5. 10. 2007 byl 234 996 Kč.²³⁵

²³⁴*O CA* [online]. c2001. Aktualizováno 2004, [cit. 2012-07-12]. Dostupné z WWW: <<http://campafghanistan.cz/view.php?cisloclanku=2004102001>>.

²³⁵VARA: *Kdo jsme* [online]. c2001. Aktualizováno 2005, [cit. 2012-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://vara.cz/web.org/stanovy.html>>.

Obr. 5: Znak českého provinčního rekonstrukčního týmu

zdroj:

http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/odkaz_na_stranky_ceskeho_provincniho.html

Obr. 6: Provincie Logár 2, Afghánistán

Zdroj: <http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/150847-ministerstvo-obrany-planuje-zdvojnaso-bit-pocet-vojaku-v-afghanistanu.html>

Obr. 7: Afghánistán – mezinárodní bezpečnostní a asistenční síly (ISAF)

Zdroj: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/amerika/clanek.phtml?id=628150>

Obr. 8: Čeští vojáci při nasazení v Afghánistánu

Zdroj: <http://www.reflex.cz/galerie/zpravy/18914/?foto=0>

Obr. 9: Výstavba Kliniky - okres Shakardara, Afghánistán

Zdroj: http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=263&id_gallery=63

Obr. 10: Nová klinika v oblasti Pas Pul v provincii Badachšán otevřená v září 2007, Afghánistán

Zdroj: http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=263&id_gallery=63

Obr. 11: Informační cedule o stavbě kliniky v Pas Pulu, provincie Badachšán, Afghánistán

Zdroj: http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=263&id_gallery=63

Obr. 12: Nová klinika v Shakardaře - provincie Kabul (listopad 2007), Afghánistán

Zdroj: http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=263&id_gallery=63

Obr. 13: Jednou z oblastí, kde realizuje vodní projekty společnost Člověk v tísni, je okres Zare, Afghánistán

Zdroj: <http://ceskapomoc.cz/fotografie-pro-tisk.htm>

Obr. 14: Adžamal (Panenky, které pomáhají slepým navrátit zrak), organizace Berkat, Afghánistán.

Zdroj:

http://www.berkat.cz/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=2&Itemid=5&lang=cs

Obr. 15: Šťastné létající koberce, organizace Berkat, Afghánistán

Zdroj:

http://www.berkat.cz/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=3&Itemid=4&lang=cs

Obr. 16: Afghánistán produkuje drtivou většinu světového opia.

Zdroj: <http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/191738-snaha-omezit-v-afghanistanu-produkci-opia-selhava.html>

Obr. 17: Velitel české jednotky PRT předává rekrutovi Afghánské národní policie certifikát o úspěšném absolvování kurzu

Zdroj: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=49858&newsid=49843&listid=8&tmplid=83>

SEZNAM TABULEK:

Tabulka č. 1: Srovnání ODA vyspělých a nastupujících dárců včetně ČR – předběžná data
resp. konečná data v případě ČR, za rok 2011 (v mil. USD)

Tabulka č. 2: Největší poskytovatelé ODA Afghánistánu v roce 2005-2006

Tabulka č. 3: Objem české ZRS Afghánistánu v letech 2004-2008

Tabulka č. 4: Objem finančních prostředků vynaložených Českou republikou na oficiální
rozvojovou pomoc v letech 2006 – 2011 (v mil. Kč, běžných cenách)

Tabulka č. 5: Základní rozdělení oficiální rozvojové pomoci (ODA) České republiky v roce
2011

SEZNAM VYOBRAZENÍ:

Obr. 1: Národnostní složení afghánské populace a jeho plošné rozmístění

Obr. 2: Rozmístění uprchlíků z Afghánistánu v roce 2011

Obr. 3: Index lidského rozvoje – Afghánistán, 2010

Obr. 4: Provincie Logár, Afghánistán

Obr. 5: Znak českého provinčního rekonstrukčního týmu

Obr. 6: Provincie Logár 2, Afghánistán

Obr. 7: Afghánistán – mezinárodní bezpečnostní a asistenční síly (ISAF)

Obr. 8: Čeští vojáci při nasazení v Afghánistánu

Obr. 9: Výstavba Kliniky - okres Shakardara, Afghánistán

Obr. 10: Nová klinika v oblasti Pas Pul v provincii Badachšán otevřená v září 2007, Afghánistán

Obr. 11: Informační cedule o stavbě kliniky v Pas Pulu, provincie Badachšán, Afghánistán

Obr. 12: Nová klinika v Shakardaře - provincie Kabul (listopad 2007), Afghánistán

Obr. 13: Jednou z oblastí, kde realizuje vodní projekty společnost Člověk v tísni, je okres Zare, Afghánistán

Obr. 14: Adžamal (Panenky, které pomáhají slepým navrátit zrak), organizace Berkat, Afghánistán.

Obr. 15: Šťastné létající koberce, organizace Berkat, Afghánistán

Obr. 16: Afghánistán produkuje drtivou většinu světového opia.

Obr. 17: Velitel české jednotky PRT předává rekrutovi Afghánské národní policie certifikát o úspěšném absolvování kurzu